

LSO OSUUSKUNTA
VUOSIKERTOMUS 2017

VUODESTA 1913
**SUOMALAISTA
LIHAA**
LSO OSUUSKUNTA

SISÄLLYS

Vuosi 2017 lyhyesti.	02
LSO Osuuskunnan hallituksen puheenjohtajan katsaus	03
LSO Osuuskunnan toimitusjohtajan katsaus.....	04
LSO Osuuskunnan hallituksen kertomus 2017	05
Tilinpäätös	07
Osuuskunnan hallinto	10
HKScan Oyj:n toimitusjohtajan katsaus.....	13
LSO-konserni ja HKScan Oyj	15
Alkutuotannon yhteistyöryhmät	16
Voitto EACI-innovaatiokilpailussa ..	17
Edunvalvonnalla edellytyksiä jäsenten kannattavalle lihantuotannolle.....	17
LSO Osuuskunnan omistus.....	18
Suomalaisen omistajatuottajan paras kumppani	19

VUOSI 2017 LYHYESTI

LIHAMARKKINA

- Vuonna 2017 lihaliikeyrityksien ympäristö jatkui haastavana. Venäjän asettama tuontikielto jatkui EU-maista peräisin oleville elintarvikkeille. Korvaavia markkinoita eurooppalaiselle lihalle hankittiin suuntaamalla vientiä Aasian kasvaville markkinoille.
- Suomessa voimakkaasti keskittyneen päivittäistavara-kaupan ylikorostunut, halvalla hinnalla tapahtuva kilpailu markkinaosuuksista söi lihaketjun kannattavuutta.
- Suomalaisen lihantuotannon kustannustasoa nostavat kansalliset hallinnolliset määräykset, jotka eivät koske tuontilihaa. Korkeammasta tuotantokustannusten tasosta johtuen tuottajahinnan on oltava kilpailijamaita korkeampi, jotta lihantuotannon jatkuvuus voidaan turvata. Pitkittänyt kannattavuus-vaje muodostaa uhan suomalaisen tuotannon jatkuvuudelle.
- Sian- ja naudanlihan tuottajahinnat kääntyivät kolmen vuoden laskujakson jälkeen viimein nousuun vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla, nousuun jatkuessa vuoden 2017 aikana. Siipikarjanlihan tuottajahinnat ovat laskeneet viimeisen viiden vuoden ajan, laskuun viimein hidastuessa vuoden 2017 aikana.
- Lihajalosteiden, sianlihan ja siipikarjan kuluttajahinta jatkoi laskuaan, sen sijaan naudanlihan kuluttajahinta kääntyi kasvuun. Muualla EU:ssa ruuan kuluttajahintojen nousu on alkanut jo aikaisemmin.
- Vuonna 2017 lihan kokonaiskulutus kasvoi 1 %. Siipikarjanlihan kulutus kasvoi 6 % ja naudanlihan 1 %. Sianlihan kulutus laski 3 %. Naudan- ja siipikarjan tuonti nousi kun taas sian tuonti laski. Kaikkien lihalajien vienti pieneni. Lihankulutuksen kotimaisuusaste laski 80,5 prosenttiin. (Kantar TNS)

LIHANTUOTANTO

- Suomessa tuotettiin vuonna 2017 yhteensä 398 milj. kiloa lihaa, mikä on reilun prosentin vähemmän kuin vuonna 2016. Siipikarjanlihan tuotanto jatkoi kasvuaan, kun taas naudan- ja sianlihan tuotanto väheni. Myös maitoa tuotettiin edellisvuotta vähemmän. (LUKE)
- Siipikarjanlihan tuotannossa rikottiin jälleen ennätyksiä. Pääosa kasvusta tuli broilerista, mutta myös kalkkunat tuotantomäärä kasvoi. Siipikarjanlihaa tuotettiin vajaa 129 miljoonaa kiloa, jossa kasvua edellisvuoteen oli kolme prosenttia.
- Naudanlihan tuotanto väheni teuraspainojen kasvusta huolimatta prosentilla 86 miljoonaan kiloon. Sonnin keskimääräinen ruhopaino oli 351 kiloa, hiehon 247 kiloa ja lehmän 288 kiloa.
- Sianlihaa tuotettiin viime vuonna vajaa 182 miljoonaa kiloa eli viisi prosenttia edellisvuotta vähemmän. Sikojen teurastusmäärät painuivat alle kahden miljoonan ja lihasian keskimääräinen ruhopaino nousi hieman, ollen 90 kiloa. Viimeksi yhtä vähän sianlihaa on tuotettu 2000-luvun alussa.
- Lampaanlihan tuotanto lisääntyi kaksi prosenttia ja tuotanto oli 1,35 miljoonaa kiloa.
- Luomunaudanlihaa tuotettiin 2,62 miljoonaa kiloa, luomusianlihaa 0,84 miljoonaa kiloa ja luomulampaanlihaa 0,32 miljoonaa kiloa.

LSO OSUUSKUNTA

- LSO Osuuskunnan talous on kertomusvuoden aikana suunnitellusti vahvistunut edelleen. Tase on vahva, omavaraisuusaste korkea ja tulos edellisvuotta parempi.
- Osuuspääoman kertymä on vakaa. Tuotantoansa kehittävät ja sukupolvenvaihdoksissa tilanpitoa jatkavat aktiivilihantuottajat muodostavat kasvavan osan jäsenistämme. LSO Osuuskunta jatkoi vuonna 2005 alkanutta passiivijäsenten erottamisohjelmaa.
- Jäsenet saivat maksamalleen osuuspääomalle viiden prosentin koron vuodelta 2016. Viimeisen kymmenen vuoden ajalta on maksettu keskimäärin 7,5 prosentin korko. Vuodelta 2017 Osuuskunnan hallitus esittää koroksi 5 prosenttia.
- LSO Osuuskunnan jäseneduista edullinen eläinrahoitus laajeni koskemaan myös rotukarjatuotantoa. Järjestely alentaa eläinluotuksen korkokustannuksia, edistää omistajatuottajien toimintaa ja varmistaa lihan saatavuutta.
- Osuuskunnan toimintaa ja vaikuttamista linjaava osuuskuntastrategia päivitettiin.
- LSO Osuuskunta tuki omalla sekä muiden kanssa tehdyllä edunvalvonnalla jäsentensä lihantuotantoa.
- Alkutuotannon kehittäminen jatkui vilkkaana kaikkien tuotantosektoreiden osalta LSO Osuuskunnan ja HKScanin alkutuotannon yhteistyöryhmissä.

LSO OSUUSKUNNAN TOIMINTA JA TALOUS VAKAALLA POHJALLA

Suomen kansantalous lähti vuosien juromisen jälkeen reippaaseen kasvuun. Työllisyys paranee ja ostovoima on kohentumaan päin. Hintakilpailu päivittäistavara-kaupassa pitää elintarvikealaa tiukassa otteessa edelleen. Tuottajahinnat ovat pysyneet varsin vakaina, vaikka orastavaa parannemista onkin havaittavissa.

Rakennekehitys maataloudessa jatkuu. Osuuskuntamme jäsenmäärä näyttää alittavan 1000 jäsenen rajan tänä vuonna. Jäsentemme tuottama lihamäärä on kuitenkin pysynyt vakaalla tasolla pitkään. Tuotamme yli neljäsosan suomalaisesta lihasta. Suurten ja tuotantoon investoivien tilojen osuus jäsenistämme kasvaa edelleen.

TRENDIT

Eläinten hyvinvointi, ilmastonmuutos ja vastuullisuus ovat puheenaiheita, jotka vaikuttavat lihan tuotantoon. Suomalaiselle tuotannolle aiheet sopivat hyvin. Kaikilla mittareilla tuotantomme kestää vertailun kansainvälisesti. Eläinten hyvinvointi on Pohjoismaissa maailman huippua. Antibioottien käyttö on vähäistä ja vaatimukset tuotannolle ovat maailman tiukimpia jo nyt. Uuden eläinsuojelulain myötä vaatimukset ovat vielä kiristymässä. Tämä aiheuttaa kustannuspaineita, jotka tulee vierittää elintarvikeketjussa kaupalle ja kuluttajalle asti. Tuotannon laatu ja vastuullisuus mahdollistavat lihan markkinoinnin maksukykyisille ja tiedostaville kuluttajille ympäri maailman.

Suomalainen tuotantotapa on kestävällä pohjalla. Energia- ja valkuaisomavaraisuudessa on kuitenkin kehitettävää. Meillä on mahdollisuus kehittyä myös näillä osa-alueilla ja samalla perustella lihan tuotannon asemaa kuluttajille niin Suomessa kuin kansainvälisesti.

LIHAN VIENTI

HKScan sai sianlihan vientiluvan Kiinaan 2017 lopulla. Vientiponnisteluja tehtiin vahvasti myös moniin muihin maihin. Laadukkaan ja vastuullisesti tuotetun lihan kannattava vienti on avainasemassa LSO:n omistajatuottajan lihantuotannon kannalta. Viennin avulla kotimaiseen lihamarkkinaan saadaan aikaan terve kilpailuasetelma, joka parantaa alkutuotannon ja teollisuuden asemaa. Tämä mahdollistaa naudan- ja sianlihan tuotannon kääntymisen kasvuun vuosia jatkuneen laskun jälkeen. Valkoinen liha on ollut voimakkaassa kasvussa jo vuosia ja sitä kautta pystynyt lisäämään tehokkuutta.

JULKISUUS

HKScan on ollut julkisuuden hampaissa viime vuoden loppupuolelta lähtien. LSO Osuuskunta on saanut siitä myös osansa. Julkisuus on kohdistunut tuontilihan käyttöön julkisissa hankinnoissa ja Rauman siipikarjateurastamon käynnistykseen.

HKScanin toiminta perustuu koko toimialueella paikallisesti tuotettuun lihaan. Suomessa se tarkoittaa LSO Osuuskunnan linjauksen mukaan, että HK ja Kariniemen tuotemerkeissä käytetään aina kotimaista lihaa. Julkisissa hankinnoissa tarjonta perustuu myös kotimaiseen lihaan. Ellei ostajan vaatimuksiin pystytä vastaamaan kotimaisella lihalla, sitä täydennetään tuontilihalla mahdollisuuksien mukaan HKScanin muilta tuotantolaitoksilta. Tuonti on pääasiassa naudan arvo-osia, riistaa ja lammasta, joita ei Suomessa tuoteta riittävästi omiin tarpeisiin nähden. HKScanin vienti on vähintään 2,5 kertainen tuontiin nähden ja on siten merkittävä lisäarvon tuottaja suomalaiselle lihalle.

Rauman siipikarjateurastamo on HKScanin historian merkittävämpiä tuotannollisia investointeja. Se mahdollistaa broilertuotannon kasvun ja kehityksen pitkälle tulevaisuuteen. Uuden teknologian ja tuotekehityksen myötä markkinoille saadaan uusia innovatiivisia tuotteita, joiden avulla on mahdollista menestyä jatkossa kotimarkkinoilla ja viennissä. Käynnistysvaiheen vaikeudet ovat väliaikaisia - uusi tuotantolaitos on edellytys tulevaisuuden menestykselle.

STRATEGIAT TEKEMISEN PERUSTANA

HKScanin vuonna 2017 uudistetussa Tilalta Haarukkaan -strategiassa on hyvin kuvattu yhtiön tahtotila olla kuluttajalähtöinen toimija, joka hyödyntää koko tuotantoketjun tarjoamat mahdollisuudet alkutu-

tannosta, sen käyttämistä tuotantopanoksista ja genetiikasta lähtien. Strategia on valmisteltu huolella ja siihen on selkeästi kuvattu tulevaisuuden kasvumahdollisuudet. Uusi visio innostaa palvelemaan maailman vaativinta haarukkaa seuraavaksi 100 vuotta.

Osuuskunnan strategiatyö tehtiin samanaikaisesti HKScanin strategiaprosessin kanssa. Tämän yhteistyön seurauksena LSO:n ja HKScanin strategiat ovat sopusoinnussa keskenään. Yhdessä eteenpäin.

LSO OSUUSKUNTA

LSO Osuuskunnan toiminta ja talous on vakaalla pohjalla. Osuuspääomia kertyy tasaisesti ja omavaraisuus on yli 73 %. Osuuspääomat ovat turvassa LSO Osuuskunnassa ja pääomille maksetaan kilpailukykyistä korkoa. Olemme tiivis 1000 jäsenen yhteisö, jolla on merkittävä asema suomalaisessa lihantuotannossa ja suomalaisen lihateollisuuden omistajana. Omistajatuottajuus on kannanotto suomalaisen lihantuotannon puolesta. Olemme pitkäjänteinen omistaja ja pidämme huolen siitä, että jäsenillämme on tuottamalleen lihalle jatkossakin kilpailukykyinen markkinakanava. Tämä on ollut johdava ajatus Osuuskunnassamme jo 105 vuoden ajan.

LSO Osuuskunnan nykyisen edustajiston viimeinen toimintavuosi on käynnistymässä. Vaalit ovat jo vuoden kuluttua. Vuosi kuluu nopeasti ja uusia ehdokkaita edustajiston vaaleihin on hyvä miettiä jo nyt. Edustajisto on näköalapaikka liha-alalle ja antaa alasta kiinnostuneelle tuottajalle mahdollisuuden edetä LSO Osuuskunnan hallinnossa vaativampiin tehtäviin ja aina HKScanin hallitukseen asti.

Matti Murto

LSO Osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja

KAHTIAJAKOINEN VUOSI

LSO konsernin vuosi 2017 on vahvasti kaksijakoinen. Emolle, LSO Osuuskunnalle vuosi oli oman toiminnan osalta vahva sekä taloudellisesti että toiminnallisesti. Sen sijaan HKScanin taloudellinen tulos ja Rauman uuden laitoksen tuotannon käynnistysvaiheen pitkittyminen oli selvä pettymys. Myös yhtiön saama ylikorostunut negatiivinen julkisuus peitti alleen monet myönteiset asiat.

PORSAANLIHA

- HKScanin porsaanlihalle mainetta maailmalla – kansainvälisen innovaatiokilpailun voitto ja kunniamaininta Lidlin vientikilpailussa
- HKScan käynnistämässä sianlihan viennin Kiinaan - myyntivalttina suomalaisilla perheiloilla tapahtuva maailmanluokan työ
- HKScan aloittaa 100-prosenttisesti antibioottivapaasti kasvatetun sianlihan tuotannon

NAUDANLIHA

- HKScan on käynnistänyt mittavan investointiohjelman kotimaisen naudanlihan tuotannon kasvattamiseksi
- HKScan vahvistaa asemaansa suomalaisessa naudanlihamarkkinassa – Paimion Teurastamo kokonaan HKScanin omistukseen
- Maitotilojen hyvä palvelu - nopeina noutoina niin vasikat kuin teuraseläimet

SIIPIKARJA

- HKScanin Rauman siipikarjatuotteita valmistava yksikkö vihitään käyttöön
- HKScan kehittää Kariniemen® kananpoikien hyvinvointia: ei enää muuttoa - kananpojat kuoriutuvat kanalassa
- K-Ruoka Awards: Kariniemen KanaSet® on vuoden uutuustuote 2017
- HKScan käynnistää suomalaisen siipikarjanlihan viennin Japaniin

VASTUULLISUUS

- HKScan on vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään 53 prosentilla
- HKScan käyttää Suomessa 100 % uusiutuvaa kotimaista sähköä
- HKScan on moninkertainen lisäarvon tuottaja suomalaiselle lihalle

Kaikki nämä yksin ja varsinkin yhdessä ovat melkoisia askeleita suomalaisen lihan lisäarvon tuottamisessa. Avainasemassa erilaistamassa suomalaista lihaa ja sen vastuullista tuotantoa ovat aktiivisesti toimivat alkutuotannon yhteistyöryhmät.

LSO OSUUSKUNNAN VAHVA JA VAHVISTUVA TALOUS

Osalle, varsinkin hallintomme ulkopuolisille, voi tulla yllätyksenä se, että yhtiöstä poiketen emon eli LSO Osuuskunnan talous on kertomusvuoden aikana suunnitellusti vahvistunut edelleen. Tase on vahva, omavaraisuusaste korkea ja tulos edellisuutta parempi. Myös osuuspääoman kertymä on vakaata. Jäsenmäärä kasvaa niiden jäsenten keskuudessa, joiden velvoiteosuus on ≥ 20 t€. Tuotantoansa kehittävät ja sukupolvenvaihdoksissa tilanpitoa jatkavat aktiivihantuottajat muodostavat kasvavan osan jäsenistämme.

Osuuskunnan tulot koostuivat pääosin HKScanin maksamista osingoista ja vuokrista sekä kiinteistöjen myynneistä ja rahoitustuotoista. Vaikka päättyneen vuoden 2017 aikana LSO Osuuskunnan saamat osingot olivat tavoitetta alemmat, tulosta ker-

ryttivät kiinteistöjen myyntivoitot sekä pienemmät rahoituskustannukset. Vakaa osuuspääomakertymä yhdessä ulkoisen velan pienenemisen ja alenevien rahoituskustannusten kanssa luovat vankan perustan Osuuskunnan strategian toteuttamiselle ja toiminnan kehittämiseksi. Haluamme olla suomalaisen omistajatuottajan paras kumppani.

LIHAVAIKUTTAMISESSA MONI ASIA ETENI

Ajamistamme kannoista useat etenivät toimintavuoden aikana luoden edellytyksiä suomalaisen lihan tuotannon jatkuvuudelle. Näitä olivat esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätös ja ohjeistus julkisten hankintojen vastuullisuudesta, alkuperämerkinnän laajeneminen lihan lisäksi lihajalosteisiin ja ravintolaruokaan, ruokaketjun toimintaa seuraava

ruokavaltuutettu, panostukset suomalaisen ruokaviennin lisäämiseen ja uusien vientimaiden avautumista viranomaisluvin lihaviennille sekä suomalaisen naudanlihan kansallinen ympäristövastuuviesti.

PAREMMAT NÄKYMÄT VUOTEEN 2018

Maailmantaloudessa on meneillään ensimmäinen yhtäaikainen nousukausi sitten finanssikriisin. Suomen talous kasvaa ja työllisyys kohenee maailmantalouden vankan kasvun siivittämänä ennusteiden mukaan tänä ja ensi vuonna vahvasti. Kilpailukyky-sopimus ja maltilliset palkkatarkoitukset ovat parantaneet Suomen hintakilpailukykyä. Viennin vahva kasvu mahdollistaa investoinnit. Myönteisiä näkymiä uhkaa mahdollinen kauppasota, joka heikentäisi myönteisiä näkymiä.

Kysynnän kasvu tuo lisää rahaa elintarvikeketjuun. Työllisyyden kasvun ja palkankorotusten myötä reaali ostovoima kasvaa tänä vuonna 2,6 prosenttia eli nopeammin kuin kertaakaan 2010-luvulla. Kotitalouksien kulutus kasvaa tänä ja ensi vuonna yli 2 prosenttia vuodessa.

Taloustilanteen parantumisen myötä yleiset kuluttajahinnat ovat kääntyneet nousuun jo aikaisemmin, ruuan hintamuutoksen tullessa viiveellä. Ruuan hinnan laskun pysähtyminen vuoden 2017 aikana on seurausta kysynnän elpymisestä. Muualla EU:ssa ruuan kuluttajahintojen nousu on alkanut jo aikaisemmin.

Samaan aikaan ketjun kustannukset ovat nousussa ja elpyvä kysyntä Suomessa mahdollistaa hinnanmuutosten siirtämisen kuluttajahintoihin. Ruokaketjun tulonjaon vastuullisuus on enenevässä määrin, ja syystä, myös yhteiskunnan kasvavan mielenkiinnon kohde.

Lopuksi kiitän hyvästä yhteistyöstä omistajajäseniä, hallinnon päättäjiä, osaavia sidosryhmiä sekä yhtiön ammattitaitoisia tekijöitä työstä suomalaisen lihantuottajan parhaaksi. Tehdään alkaneesta vuodesta edeltäjänsä parempi.

Veikko Kemppi

LSO Osuuskunnan toimitusjohtaja

VAHVA JA VAHVISTUVA TALOUS

LSO Osuuskunnan talous on kertomusvuoden aikana suunnitellusti vahvistunut edelleen. Tase on vahva, omavaraisuusaste korkea ja tulos edellisvuotta parempi. Myös osuuspääoman kertymä on vakaata. Jäsenmäärä kasvaa niiden jäsenten keskuudessa, joiden osuuspääomavelvoite on suurempi kuin 20 000 euroa. Tuotantoansa kehittävät ja sukupolvenvaihdoksissa tilanpitoa jatkavat aktiivillihantuottajat muodostavat kasvavan osan jäsenistämme.

Osuuskunnan tulot koostuivat pääosin HKScanin maksamista osingoista ja vuokrista sekä kiinteistöjen myynneistä ja rahoitustuotoista. Lihaliiketoiminnan LSO Osuuskunta luovutti HKScan-konsernin tehtäväksi vuonna 1997. Toimintavuoden aikana LSO Osuuskunnan saamat osingot olivat tavoitetta alemmat. Alempia osinkotuottoja korvasivat ja tulosta kerryttivät kiinteistöjen myyntivoitot sekä pienemmät rahoituskustannukset. Vakaa osuuspääomakertymä yhdessä ulkoisen velan pienemisen sekä alenevien rahoituskustannusten kanssa luovat vankan perustan osuuskunnan strategian toteuttamiselle ja toiminnan kehittämislle edelleen. Haluamme olla suomalaisen omistajatuottajan paras kumppani.

TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT

Tilinpäätökseen kirjattujen liiketoiminnan muiden tulojen, jotka muodostuvat pääosin kiinteistöjen myynti- ja vuokratuotoista, määräksi muodostui 1,3 (1,4) miljoonaa euroa. Tulos ennen veroja oli 3,2 (2,5) miljoonaa euroa. LSO Osuuskunnan omavaraisuusaste oli vuoden lopussa 73,3 (71,2) prosenttia.

HKScan-konsernin liikevaihto oli 1 808,1 (1 872,9) miljoonaa euroa. Konsernin raportoitu liikevoitto oli -40,3 (9,7) miljoonaa euroa ja liikevoitto prosentti -2,2 (0,5). Vuoden vertailukelpoinen liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli -17,6 (13,2) miljoonaa euroa ja vastaava liikevoittoprosentti -1,0 (0,7).

Tulokseksi ennen veroja muodostui -49,2 (0,9) miljoonaa euroa. Yhtiön investoinnit kasvoivat ollen 125,5 (97,6) miljoonaa euroa. Vuoden lopulla nettovelkaantumisaste oli 59,3 (33,5) prosenttia ja omavaraisuusaste 36,9 (47,9) prosenttia.

HKScan-konsernin palveluksessa Suomessa, Ruotsissa, Baltiassa ja Tanskassa oli keskimäärin yhteensä 7 292 henkeä, kun vuotta aiemmin luku oli 7 319.

KANNATTAVA OMISTAMINEN

LSO Osuuskunta on HKScan Oyj:n pääomistaja ja emoyhteisö. Osuuskunta ja HKScan Oyj konserniyhteisöineen muodostavat LSO-konsernin. Osuuskunnan omistusosuus HKScanissa oli tilikauden päättyessä 34,88 prosenttia osakepääomasta ja 69,25 prosenttia äänimäärästä. Näillä luvuilla LSO Osuuskunta on HKScanin suurin omistaja. Osakeomistuksen markkina-arvo oli tilikauden päättyessä 60,1 (61,3) miljoonaa euroa.

Omistajavallalla HKScanissa LSO Osuuskunta:

- tukee ja kehittää jäsentensä lihantuotantoa ja markkinointia,
- edistää jäsentensä sekä HKScanin kannattavaa ja kilpailukykyistä liiketoimintaa
- huolehtii, että HKScan kehittyä ja tuottaa taloudellista lisäarvoa omistajilleen. Vain siten varmistetaan omistajatuottajien menestyminen jatkossakin.

VAHVA OMISTAJATUOTTAJUUS HKSCANISSA

HKScanin 21.12.2016 asti toiseksi suurin omistaja, Sveriges Djurbönder, myi osakeomistustaan Lantmännenille 10,1 % äänivaltaa vastaavan osuuden. Kaupan jälkeen Lantmännenin omistamien A- ja K-osakkeiden osuus on yhteensä 5,97 prosenttia HKScanin osakemäärästä. Lantmännen on maatalousosuuksunta, jonka omistaa 25 000 ruotsalaista maanviljelijää. Se on vahva toimija maatalouden, koneiden, bioenergian ja elintarvikkeiden alalla Pohjoismaissa ja lähialueilla.

LSO muodostaa yhdessä Lantmännenin kanssa 26 000 omistajatuottajan kautta vahvan yhteyden suomalaisen ja ruotsalaiseen lihantuotantoon.

KEHITTYVÄT JÄSENPALVELUT

Suomalaisen omistajatuottajan paras kumppani

LSO Osuuskunnan omistajavaikuttaminen perustuu kertomusvuonna päivitettyyn ja hyväksytyyn omistajastrategiaan.

LSO Osuuskunta haluaa olla suomalaisen lihantuottajan paras kumppani. LSO Osuuskunta on suomalaisten lihantuottajien yhteisö, joka tuottaa jäsenilleen lisäarvoa olemalla merkittävä liha-alan omistaja, vaikuttaja ja alkutuotannon kilpailukykyä kehittäjä. Osuuskunnan arvot ovat: kannattava, kehittyvä ja kotimainen.

Osuuskunnan avaintekemiset ovat: lisäarvo jäsenelle, vakaa talous, aktiivinen omistajavaikuttaminen ja alkutuotannon kehittäminen sekä omistuksen arvon ja määrän kasvattaminen. Omistajastrategiassa on asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita sekä periaatteita lihan käytölle Suomessa.

Osuuskunta maksaa kilpailukykyistä ja tasaista korkoa. Vuodelta 2016 jäsenet saivat maksamalleen osuuspääomalle viiden prosentin koron. Osuuskunnan talouden haasteena on viime vuosina ollut HKScanin maksama tavoitteita alempi osinko. HKScan Oyj:n hallituksen osingonjakoehdotus vuodelta 2017 on 0,09 (0,16) euroa osak-

keelta. Osingonjakopäätöksen tekee varsinainen yhtiökokous 12.4.2018 Turussa. HKScanin arvioi lihamarkkinoiden kasvavan lähivuosina 1,6 prosenttia vuodessa. Siipikarjanlihan kulutuksen kasvu on yksi vahvimista kasvun ajureista. Lisäksi useat kulutukseen vaikuttavat arvotrendit tukevat HKScanin strategian toteuttamista. HKScan arvioi, että strategian toteuttamisen vaikutus alkaa näkyä yhtiön tuloksessa myynnin arvon nousuna ja parantuneena tuotannon tehokkuutena.

Jäsenpalveluiden kehittäminen

Kertomusvuoden aikana LSO Osuuskunnan jäsenilleen takaaman kilpailukykyisen eläinluoton määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Takausta alentaa jäsenten eläinluotuksen korkokustannuksia ja edistää lihantuottajien toimintaa ja varmistaa lihan saatavuutta. Eläinluotoista ei järjestelyn aikana ole LSO Osuuskunnalle realisoitunut takaajan vastuuta.

Eläinluotto laajenee vuoden 2018 aikana kattamaan myös rotukarjatuotannon. Jäsenillä käytössä olevan Rukan mökin käyttöaste nousi.

LSO-jäsenkirjeen (LSO omistajatuottaja) ja hallinnon uutiskirjeen (LSO päättäjä) ilmettä uudistettiin ja video otettiin työkaluksi jäsenviestintään. LSO Osuuskunnan hallitus hyväksyi toimenpiteet vuosille 2018 - 2019 jäsenpalveluiden edelleen kehittämiseksi ja markkinoimiseksi. Tavoitteena on tuottaa helposti lähestyttävää sisältöä kotisivuille ja muihin verkkoviestintäympäristöihin. Jäsenille ja hallinnolle tuotetaan toimivia tieto- ja dokumentointipalveluja.

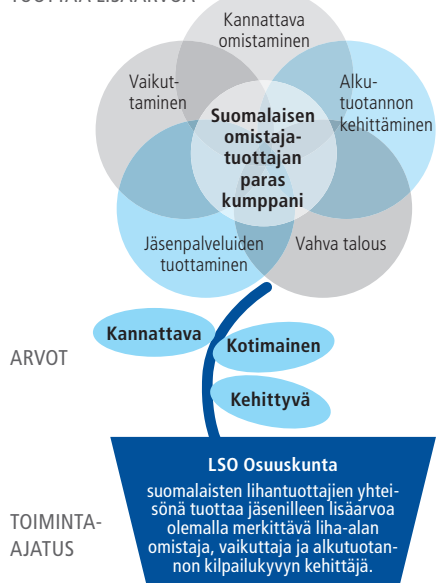
ALKUTUOTANNON KEHITTÄMINEN

Osuuskunnalle on tärkeää, että HKScan kehittää pitkäjänteisesti omistaja-arvon lisäksi koko lihantuotantoketjuna kilpailukykyä ja kannattavuutta. LSO on mukana alkutuotannon yhteistyöryhmissä kehittämässä yhtiön lihantuotannon ja hankinnan kilpailukykyä sekä seuraamassa kannattavuutta, jotta varmennetaan tuotannon jatkuvuus toimintaansa aktiivisesti kehittäville tiloilla.

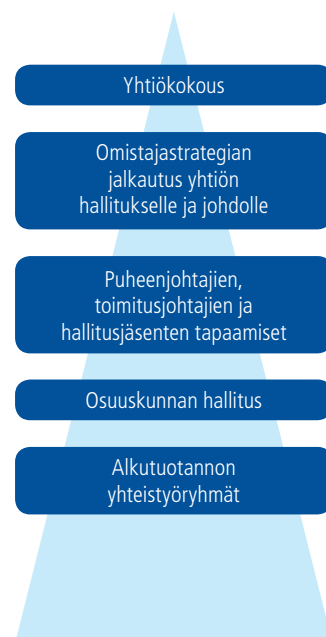
LSO STRATEGIA

VISIO & STRATEGISET KEINOT
TUOTAA LISÄARVOA

OMISTAJAVAIKUTTAMISMALLI

Ryhmiiin valitaan kehityshakuisia, tuotannossa onnistuvia LSO Osuuskunnan jäseniä ja jotka haluavat olla näköalapaikalla kehittämässä yhtiön lihaketjun kilpailukykyä.

Ryhmien toiminta, työtavat ja täydentämiskäytännöt ovat vakiintuneet. Toimintavuoden aikana yhteistyösopimukset uudistettiin sika- ja nautatuotannon osalta ja seuraavaksi vuorossa on sopimus uudistus broilereiden osalta.

Kansainvälinen innovaatiokilpailun voitto LSO Osuuskunnalle - Huipputuote kansainvälisille markkinoille

LSO Osuuskunta sai toimintavuoden aikana arvostetun kansainvälisen tunnustuksen alkutuotannon kehittämistä. LSO Osuuskunta osallistui yhdessä HKScanin kanssa Euroopan osuuskuntien liiton Cogecan järjestämään kansainväliseen innovaatiokilpailuun, jonka palkinto jaettiin Brysselissä 29.11.2017. LSO ja HKScan kehittivät yhdessä omistajatuottajien maatilolla aidosti innovatiivisen tuotteen - HKScan Omega-3 pork - No Antibiotics Ever. Voittotuote on ainutlaatuinen kansainvälisillä markkinoilla.

HKScanin Omega-3 Pork, No Antibiotics Ever perustuu HKScanin vuonna 2011 Suomessa markkinoille tuomaan HK Rypsiorsas® -lihaan. Ruotsissa konsepti -Svensk Rapsgris® - lanseerattiin vuotta myöhemmin. Rypsiorsas® -konseptissa porsaan ruokavaliossa on pehmeitä rasvoja kotimaisesta rypsiästä, jonka vuoksi lihan rasvakoostumus muuttuu pehmeämmäksi ja sisältää Omega-3 rasvahappoja. Liha on maukkaampaa, mehevämpää ja mureampaa. Se on parempi valinta myös ruokavalion rasvan laadun kannalta. Konseptia on jatkokehitetty nyt niin, että porsaat kasvavat koko elinikensä ilman antibiootteja ja soijaa eli liha on myös GMO-vapaata.

VAIKUTTAMINEN

LSO Osuuskunta rahoittaa ja tekee lihaedunvalvontaa osallistuen MTK:n lihavaliokunnan, Brysselin kotieläinasiemiehen tukiryhmän sekä Pellervo Seuran toimintaan. Vaikuttamisen pääteemat ovat aktiivilihatilojen toimintaedellytysten tukeminen, julkiset hankinnat, viennin edistäminen, lisäarvon rakentaminen vastuullisesti tuotetulle suomalaiselle lihalle sekä osuuskuntien ja sen jäsenten verotuksen kohtuullistaminen.

Liha-ala on merkittävä Suomelle ja sen arvonnollisaa voidaan kasvattaa kohtelemalla suomalaista alkutuottajaa ja lihanjalostajaa reilusti.

LSO Osuuskunnan ajamista kannoista seuraavat eteniävät toimintavuoden aikana mm. seuraavat luoden edellytyksiä suomalaisen lihantuotannon jatkuvuudelle;

- Valtioneuvoston periaatepäätös ja ohjeistus julkisten hankintojen vastuullisuudesta
- Alkuperämerkinnän laajeneminen lihan lisäksi lihajalosteisiin
- Ravintolaruuan alkuperämerkinnän laajentaminen
- Lihan ja lihavalmistajien alkuperämerkintöiden laajeneminen
- Ruokaketjun toimintaa seuraavan ruokavaltuutetun asettaminen
- Panostukset suomalaisen ruokaviennin lisäämiseen
- Viranomaisluvin on avattu uusia maita lihaviennille
- Suomalaisen nautanlihan kansallinen ympäristövastuuviesti

PÄÄTÖKSET JA VOIMASSA OLEVAT VALTUUDET

Edustajiston päätökset

Liedossa 1. kesäkuuta 2017 kokoontunut edustajiston varsinainen kokous vahvisti LSO Osuuskunnan ja LSO-konsernin tilinpäätöksen vuodelta 2016 sekä myönsi vastuuvapauden hallintoneuvostolle, hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Edustajisto päätti hallituksen esityksen mukaisesti, että tilikauden 2016 ylijäämää siirretään vapaaseen omaan pääomaan ja että osuuspääomalle maksetaan korkoa viisi prosenttia. Korkopäätös koski osuuspääomaa, joka oli sijoitettuna LSO Osuuskuntaan vuoden 2016 aikana. Kaiken kaikkiaan LSO Osuuskunta tilitti vuonna 2017 jäsenilleen osuuspääomankorkoja 0,9 miljoonaa euroa. Aktiivijäsenillä, joilla oli vielä maksamatonta osuuspääomavelvoitetta, osuuspääoman korko kerrytti maksetun veloitteen määrää. Veloitteen täyteen maksaneille, passivoituneille ja eronneille jäsenille korko maksettiin suoraan pankkitilille.

Edustajisto valitsi hallintoneuvoston jäsenet erovaroisten osalta. Lisäksi valittiin tilintarkastajat ja hyväksyttiin hallitukselle ehdotetut valtuudet, jotka selostetaan tarkemmin kohdassa "Hallituksen voimassa olevat valtuudet".

Edustajisto asetti vuodeksi kerrallaan valittavan tarkastusvaliokunnan sekä osuuskunnan edustajiston jäsenistä koostuvan nimitysvaliokunnan, jonka tehtävänä on valmistella ja tehdä esityksiä edustajiston sääntömääräiselle kokoukselle.

Passiivit ja osuusmaksuveloitteen laiminlyönteet erotettiin

Hallintoneuvosto hyväksyi 29. kesäkuuta 2017 hallituksen esityksen passiivijäsenten erottamisesta.

Erottamisen perusteina olivat: (1) jäsenellä ei ole yhtiön tuotantosopimuksen mukaista toimintaa ja (2) osuuskunnalla ei ole tietoa jäsenen aktivoitumisesta lihantuotannossa. Vuodesta 2005 lähtien toteutettu passiivijäsenten erottaminen liittyy hallinnon kantaan, että Osuuskunnan toiminnan pitää olla aktiivijäsenten käsissä.

Hallintoneuvosto hyväksyi 29. kesäkuuta 2017 hallituksen esityksen, että aktiivijäsenet, jotka eivät ole maksaneet vuoden 2016 laskua maksamattoman osuuspääomaveloitteen kurtuttamiseksi, erotetaan osuuskunnasta.

LSO Osuuskunnassa oli vuoden 2017 päättävyyssä 1 035 (1 106) jäsentä, joista 724 (795) nauta-, 222 (236) sika- ja 75 (82) siipikarjat tuottajia. Jäsentiloista 14 (13) harjoitti useampaa kuin yhden eläinlajin tuotantoa. Vuoden aikana liittyi 26 (21) ja erosi tai erotettiin 97 (119) jäsentä.

Merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä

LSO Osuuskunnan varallisuus on sidottu pääosin HKScan Oyj:n osakkeisiin ja tehdaskiinteistöihin tulojen muodostuessa yhtiön maksamista osingosta ja vuokrasta. Näin ollen Osuuskunnan taloudellinen kehitys on läheisesti sidoksissa HKScanin menestymiseen liiketoiminnassaan. Osuuskunnan riskit liittyvät ensisijaisesti omistajuuteen.

Tuottajajohdon tuleva kehitys ja lihatilojen kannattavuus määrittää jäsentilojen kyvyn tuottaa kansallisella vaatimustasolla lihaa jatkossa sekä kerryttää osuuspääomaa. LSO osuuskunta takaa myös luottokelpoisten jäsentensä eläinluottoja. Liiketoimintariskit ovat HKScan-konsernilla, mistä ne välillisesti voivat vaikuttaa myös osuuskuntaan.

HKScan-konsernin liiketoiminnassa merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät myynti- ja raaka-ainehintoihin sekä globaaleiden ja paikallisten lihataiteiden hallintaan. Myös konsernin toimintatapoihin (Code of Conduct) ja hyvien liiketoimintaperiaatteiden vastainen toiminta muodostaa riskin. HKScanissa on käynnissä yhtiön toimintatapoihin uudistaminen ja jalkauttaminen vuoden 2018 aikana.

Muihin riskeihin lukeutuvat erilaiset odottamattomat vero-, ja muiden viranomaisten tai painostusryhmien toimenpiteet, jotka voivat rajoittaa liiketoimintaa tai aiheuttaa kulutuskysynnän heilahtelua sekä huomattavia korotuksia veroihin tai maksuihin. Lisäksi HKScan on osallisena joissakin käynnissä olevissa oikeusprosesseissa kotimarkkina-alueella.

Elintarviketeollisuuden raaka-ainehuollossa eläintautien, kuten Virossa afrikkalaisen sikaruton, mahdollisuutta tai mahdollisten kansainvälisten tai paikallisten ruokaskandaalien vaikutusta yleisiin kulutusnäkyymiin ei voida täysin sulkea pois. Rauman uuden yksikön käynnistämisen varmistaminen ja siihen liittyvien riskien minimoiminen on vuonna 2018 yhtiön johdon tärkeimpiä tavoitteita.

Ympäristöhallinta ja vastuullisuus

Ympäristöasioissa LSO Osuuskunnan vaikutusmahdollisuudet perustuvat sen asemaan HKScan Oyj:n suurimpana osakkeenomistajana. Osuuskunta edellyttää HKScanin toimivan niin, että ympäristölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja että ympäristönhallinta on järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Osuuskunta edellyttää myös, että yhtiö toimii vastuullisella ja eettisesti kestäväällä tavalla ja ottaa huomioon tuoteturvallisuuden ja terveellisuuden vaatimukset toiminnan kaikissa vaiheissa. Osuuskunnan jäsenet puolestaan vastaavat jokainen itse siitä, että he tiloilla ja tuotantotoiminnassa ottavat huomioon voimassa olevat säännökset ja noudattavat hyviä tuotantokäytäntöjä.

Hallituksen voimassa olevat valtuudet

Hallitus sai edustajistolta 1. kesäkuuta 2017 valtuudet päättää vapaaehtoisten osuuksien antamisesta. Vapaaehtoisia osuuksia voidaan antaa enintään niin paljon, että niitä vastaavat osuusmaksut ovat enintään 25 prosenttia osuuskunnan niistä maksetuista osuuksista, jotka jäsenet ovat velvollisia maksamaan osuuskunnalle. Valtuutus on voimassa 25. kesäkuuta 2022 asti. Edustajisto valtuutti hallituksen samalla kertaa päättämään vapaaehtoisten osuuksien vähentämisestä osuusmaksun palautusta vastaan. Valtuutus on voimassa 25. kesäkuuta 2018 asti. Lisäksi hallituksella on edustajiston valtuutus vuosittain päättää liittymismaksusta. Valtuutus on voimassa 25. kesäkuuta 2018 asti.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käytöstä

Hallitus ehdottaa, että vuoden 2017 ylijäämä 3 170 550, 12 euroa siirretään vapaaseen omaan pääomaan. Hallitus ehdottaa myös, että osuuspääomalle maksetaan korkoa viisi (5) prosenttia eli yhteensä 0,9 miljoonaa euroa.

21.3.2018
LSO Osuuskunta
Hallitus

TUNNUSLUKUJA

	2017	2016	2015	2014	2013
Osuuspääoma, 1 000 euroa	16 319	16 261	15 896	15 963	16 340
mistä veloitteen mukaista, 1 000 euroa	13 621	13 538	13 019	12 933	12 906
Osuuspääoman korko, %	5,0 *)	5,0	5,0	5,0	5,0
Osuuksien määrä, 31.12.	11 448	11 634	11 617	11 476	11 194
Jäsenmäärä, 31.12.	1 035	1 106	1 203	1 298	1 430

*) Hallituksen ehdotus

TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.

Euroa	2017	2016
Liikevaihto		
Liiketoiminnan muut tuotot	1 335 763,09	1 396 212,43
Henkilöstökulut	-212 499,78	-260 588,92
Poistot ja arvonalentumiset	-82,00	-82,00
Liiketoiminnan muut kulut	-637 286,95	-665 932,24
Liikevoitto	485 894,36	469 609,27
Rahoitustuotot ja -kulut	2 700 051,36	1 991 266,99
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	3 185 945,72	2 460 876,26
Tilinpäätössiirrot	-118,00	-124,00
Tuloverot	-15 277,60	-5 091,40
Tilikauden voitto/tappio	3 170 550,12	2 455 660,86

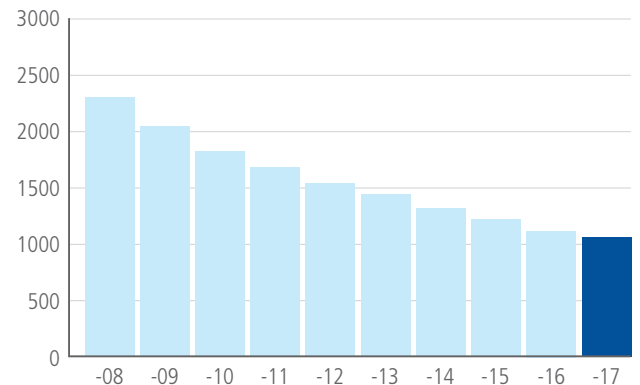
TASE 31.12.

Euroa	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
Aineettomat hyödykkeet	14 258,64	15 120,60
Aineelliset hyödykkeet	3 016 215,02	3 016 339,07
Sijoitukset	90 723 997,06	90 763 529,64
Pysyvät vastaavat	93 754 470,72	93 794 989,31
Lainasaaminen LSO-konserni	2 065 000,00	1 595 000,00
Laskennallinen verosaaminen	82 243,00	97 520,60
Lyhytaikaiset saamiset	1 520,00	19 277,07
Rahat ja pankkisaamiset	456 706,80	488 193,55
Vaihtuvat vastaavat	2 605 469,80	2 199 991,22
Vastaavaa	96 359 940,52	95 994 980,53
VASTATTAVAA		
Osuuspääoma	17 956 224,18	17 859 291,07
Palauttamaton osuuspääoma (eronneet j.)	-1 786 737,29	-1 597 403,30
Muut rahastot	51 265 278,85	49 665 309,29
Tilikauden voitto/tappio	3 170 550,12	2 455 660,86
Oma pääoma	70 605 315,86	68 382 857,92
Tilinpäätössiirtojen kertymä	1 440,39	1 322,39
Pakolliset varaukset	411 215,00	487 603,00
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	20 153 285,95	23 858 451,44
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	4 658 451,39	2 713 951,89
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	530 231,93	550 793,89
Vieras pääoma	25 341 969,27	27 123 197,22
Vastattavaa	96 359 940,52	95 994 980,53

RAHOITUSLASKELMA

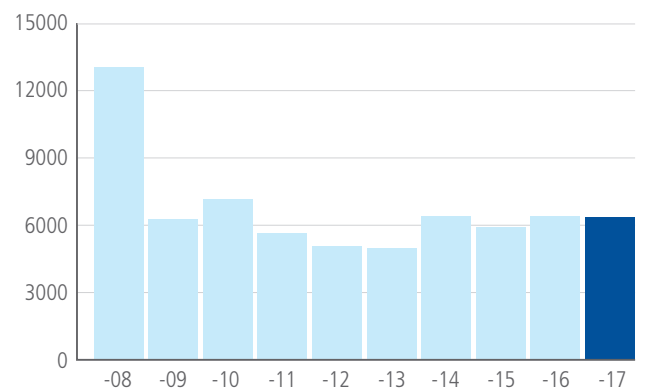
Euroa	2017	2016
Liikevoitto	485 894	469 609
Poistot ja arvonalentumiset	82	82
Pysyvien vastaavien myyntivoitot	-163 171	-230 446
Varausten muutos	-76 388	-25 457
Käyttöpääoman muutos	67 166	-8 402
Korkotuotot ja -kulut	-477 709	-750 204
Saadut osingot	3 126 067	2 707 679
Verot	-15 278	-5 091
Liiketoiminnan rahavirta	2 946 663	2 157 770
Osakkeiden myynnit	36 533	
Luovutustulot muista sijoituksista	163 171	230 446
Muun käyttöomaisuuden myynnit	904	47 490
Myönnetyt lainat		
Lainasaamisten takaisinmaksut		
Investointien rahavirta	200 608	277 936
Rahavirta ennen rahoitusta	3 147 271	2 435 706
Rahoituksen rahavirta		
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 875 000	
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-3 825 000	-1 950 000
Pitkäaikaisten saamisten lisäys	-470 000	905 000
Palauttamattoman osuuspääoman muutos	189 334	-590 458
Maksetut osuuspääoman korot	-855 691	-871 684
Osuuspääoman muutos	-92 401	365 671
Rahoituksen rahavirta	-3 178 758	-2 141 471
Rahavarojen muutos	-31 487	294 235
Rahavarat 1.1.	488 194	193 958
Rahavarat 31.12.	456 707	488 194

JÄSENMÄÄRÄ 2008-2017

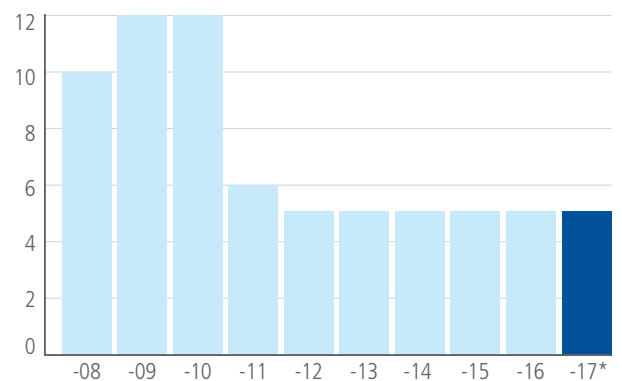
OSUUDEN VERTAILUARVO 2008-2017, euroa

Osuuden verotusarvoon vaikuttaa eniten HKScan Oyj:n osakkeen vertailuarvo, joka on 70 % tilinpäätöspäivän mukaisesta päätöskurssista.

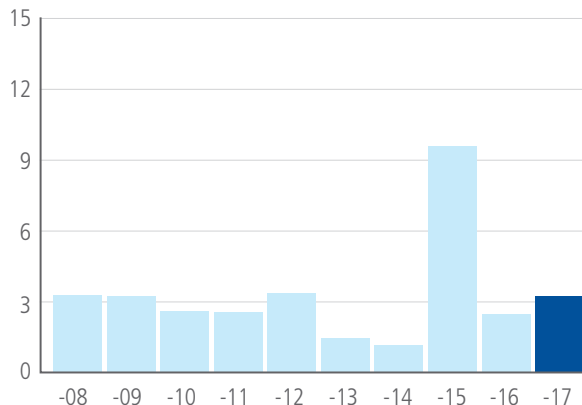

OSUUSPÄÄOMALLE MAKSETTU KORKO 2008-2017, %

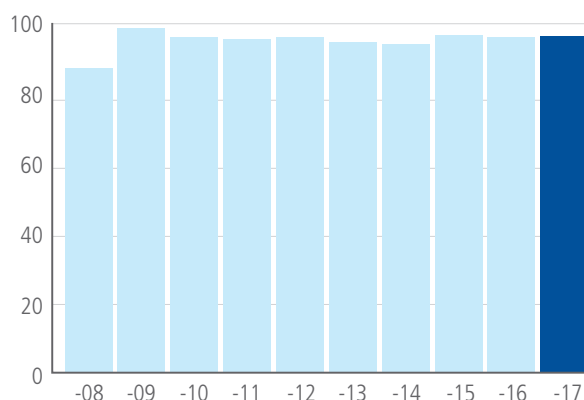
*Hallituksen ehdotus

TULOKSEN KEHITYS 2008–2017, milj. euroa

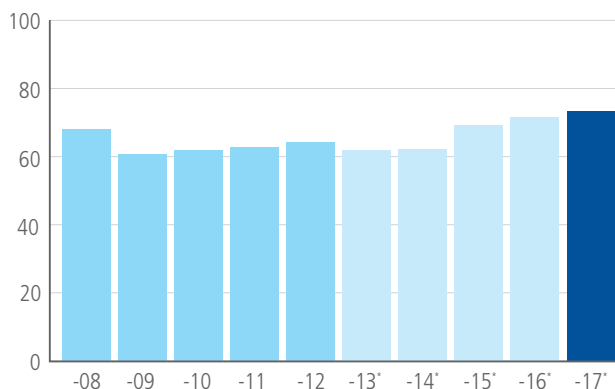

TASEEN KEHITYS 2008–2017, milj. euroa

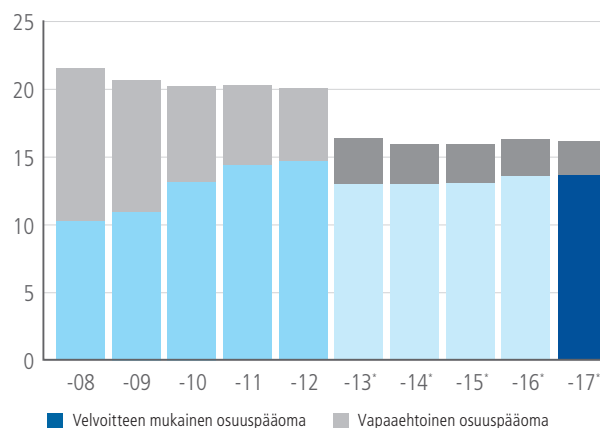
OMAVARAISUUSASTE (%) 2008–2017

* Kirjanpitolautakunnan lausunnon mukaisesti on irtisanotun osuuspääoman osuus siirretty vieraaseen pääomaan vuodesta 2013 lähtien. Vuoden 2012 ja sitä aiemmat luvut on graafissa esitetty vanhalla laskutavalla eivätkä ole suoraan verrannollisia.

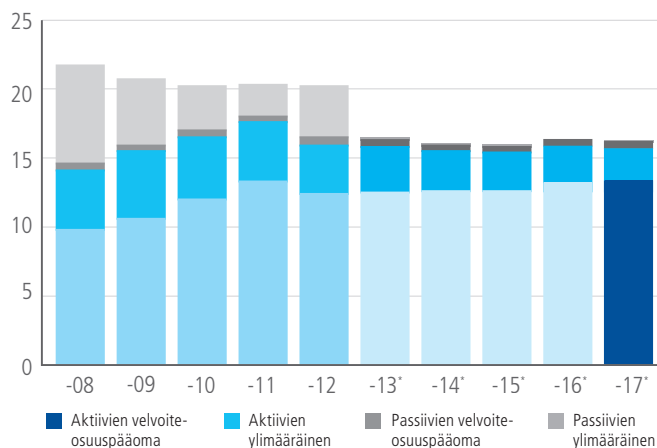
OSUUSPÄÄOMA 2008–2017, milj. euroa

* Kirjanpitolautakunnan lausunnon mukaisesti on irtisanotun osuuspääoman osuus siirretty vieraaseen pääomaan vuodesta 2013 lähtien. Vuoden 2012 ja sitä aiemmat luvut on graafissa esitetty vanhalla laskutavalla eivätkä ole suoraan verrannollisia.

OSUUSPÄÄOMA 2008–2017 VUODEN LOPUSSA, milj. euroa

* Kirjanpitolautakunnan lausunnon mukaisesti on irtisanotun osuuspääoman osuus siirretty vieraaseen pääomaan vuodesta 2013 lähtien. Vuoden 2012 ja sitä aiemmat luvut on graafissa esitetty vanhalla laskutavalla eivätkä ole suoraan verrannollisia.

HALLINTORAKENNE

Edustajisto

- 30 jäsentä
- Edustajisto kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa
- Osallistumisaste kokouksiin 80 %
- Edustajiston tehtävät on määritetty LSO Osuuskunnan säännöissä (§ 13)

Edustajiston varsinainen kokous pidettiin 1. kesäkuuta 2017 Liedossa ja ylimääräinen kokous hallinnon kaksipäiväisen syysseminaarin yhteydessä 24. marraskuuta 2017 Raumalla.

Keväällä 2014 valitun edustajiston toimikausi jatkuu kesään 2019 asti.

Edustajiston jäsenten osallistuminen kokouksiin vuonna 2017:

(Osallistuminen/kokousten määrä):

Alanko Matti	2/2
Antikainen Matti	2/2
Asmala Harri	2/2
Bosas Guy	2/2
Eskola Matti	2/2
Hakanen Jarkko	0/2
Hiippavuori Marjo	2/2
Heino Arja	2/2
Hopeasaari Juhu	0/2
Isolauri Matti	2/2
Jarttu Juha	2/2
Karppila Hannu	2/2
Korimäki Eeva	2/2
Kupari Marko	0/2
Lemola Markku	2/2
Lindegren Melina	2/2
Mänki Marko	2/2
Nisula Janne	0/2
Pajula Raimo	2/2
Pura Eero	2/2
Puotunen Mika	2/2
Salin Juha	1/2
Salmesvuori Veikko	2/2
Sirviö Janne	2/2
Toikka Erno	1/2
Tuomola Jouni	2/2
Westerholm Kristian	2/2
Viljanen Eerikki	0/2
Virtanen Matti	2/2
Välilä Päivi	2/2

Vuoden 2018 alusta edustajiston jäsen Juha Jarttu on siirtynyt hallintoneuvostoon. Hallituksen kutsusta hänen tilalleen varajäsenestä varsinaiseksi jäseneksi nousi Iikka Mäkipere.

EDUSTAJISTON NIMITYSVALIOKUNTA

- 5 jäsentä
- Edustajiston nimitysvaliokunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa
- Osallistumisaste kokouksiin 100 %

Edustajisto valitsee nimitysvaliokunnan vuodeksi kerrallaan. Nimitysvaliokunta koostuu edustajiston jäsenistä ja sen tehtävänä on valmistella ja tehdä esityksiä edustajiston sääntömääräiselle kokoukselle. Työjärjestyksen mukaisesti nimitysvaliokunnan valmisteltavaksi kuuluvat esitykset koskien hallintoneuvoston kokoa ja jäsenvalintoja sekä edustajiston ja hallintoneuvoston palkkioita ja korvauksia. Valiokunta valitsee vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan. Hallintoneuvoston puheenjohtaja sekä varapuheenjohtaja osallistuvat kokouksiin asiantuntijoina.

JÄSENET VUONNA 2017:

Sika

- Harri Asmala, Merikarvia
- Melina Lindegren, Salo

Nauta

- Hannu Karppila, Kangasala
- Janne Sirviö, Kuopio

Siipi

- Jouni Tuomola, Loimaa, pj

Vuodelle 2018 valittiin samat jäsenet.

TARKASTUSVALIOKUNTA

- 3 jäsentä
- Tarkastusvaliokunta kokoontui kertomusvuonna yhden kerran
- Osallistumisaste kokouksiin 100 %

Edustajisto asettaa vuodeksi kerrallaan osuuskunnan jäsenistä koostuvan tarkastusvaliokunnan. Sen tehtävänä on valvoa jäsenten puolesta osuuskunnan toimintaa.

JÄSENET VUONNA 2017:

Varsinaiset jäsenet

- Markku Lemola, Janakkala
- Mika Puotunen, Nousiainen
- Eero Pura, Tammela

Varajäsenet

- Päivi Välilä, Janakkala
- Janne Sirviö, Kuopio
- Lasse Eerola, Hämeenlinna

JÄSENET VUODELLE 2018:

Varsinaiset jäsenet

- Markku Lemola, Janakkala
- Mika Puotunen, Nousiainen
- Eero Pura, Tammela

Varajäsenet

- Päivi Välilä, Janakkala
- Janne Sirviö, Kuopio
- Juha Salin, Virrat

Tilintarkastajat tilikaudella 2017

Tilikaudella 2017 varsinaisina tilintarkastajina toimivat tilintarkastusyhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, jonka päävastuullisena tilintarkastajana toimi KHT Markku Katajisto, ja KHT Kalle Laaksonen sekä varatilintarkastajina KHT Mika Kaarisalo ja KHT Jari Viljanen.

Kuvassa hallintoneuvoston jäsenet 1.1.2017 alkaen.

Takana vasemmalta: Juha Wikström, Esa Aula, Henrik Jensen, Satu Alakylä, Raine Rekikoski, Juha Karkkula, Mikko Leikola ja Kari Kivinen.
Edessä vasemmalta: Markku Laine, Arto Ylilampi, Kalle Tapola, Terhi Harjunmaa-Levonen, Jari Mäkilä, Juha Jarttu ja Jaakko Veräväinen.

Hallintoneuvosto

- 15 jäsentä
- Hallintoneuvosto kokoontui kertomusvuonna neljä kertaa
- Osallistumisaste kokouksiin 90 %
- Hallintoneuvoston tehtävät on määritetty LSO Osuuskunnan säännöissä (§ 16)

Jari Mäkilä (syntynyt 1970)

Hallintoneuvoston puheenjohtaja 9.1.2014 alkaen, hallintoneuvoston jäsen vuodesta 2006.
Koulutus ja ammatti: maatalousyrittäjä, sianlihan-tuottaja Oripäästä.
Muut luottamustoimet: Oripään Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen, Pellervo-Seuran valtuuskunnan jäsen, HKScanin nimitysvaliokunnan puheenjohtaja, MTK:n lihavaliokunnan jäsen.

Mikko Leikola (syntynyt 1968)

Hallintoneuvoston varapuheenjohtaja 9.1.2014-31.12.2017, hallintoneuvoston jäsen vuodesta 2005.
Koulutus ja ammatti: maanviljelijä, Hereford pihvi-karjantuottaja Lohjan Millolasta.
Muut luottamustoimet: Metsäliiton piiritoimikunnan jäsen 2011-, Nummen Perusenergia Oy hallituksen puheenjohtaja.

Hallintoneuvoston jäsenen osallistuminen kokouksiin vuonna 2017:

Alakylä Satu	4/4
Aula Esa	3/4
Harjunmaa-Levonen Terhi	4/4
Jensen Henrik	4/4
Karkkula Juha	4/4
Katila Tommi	3/4
Kivinen Kari	4/4
Laine Markku	3/4
Leikola Mikko	4/4
Mäkilä Jari	4/4
Rekikoski Raine	3/4
Tapola Kalle	4/4
Veräväinen Jaakko	2/4
Wikström Juha	4/4
Ylilampi Arto	4/4

Raportointikauden jälkeen hallintoneuvostossa tapahtuneet muutokset:

Erovooroinen Tommi Katila jäi pois 31.12.2017. Hänen tilallaan aloitti 1.1.2018 Juha Jarttu. Hallintoneuvoston varapuheenjohtajana aloitti 1.1.2018 Terhi Harjunmaa-Levonen.

Terhi Harjunmaa-Levonen (syntynyt 1974)

Hallintoneuvoston varapuheenjohtaja 1.1.2018 alkaen, hallintoneuvoston jäsen vuodesta 2013.
Koulutus ja ammatti: AMK agrologi, naudan- ja sianlihan-tuottaja Huittisista.
Muut luottamustehtävät: -

31.12.2018 erovuorossa 5 jäsentä: Alakylä Satu, Aula Esa, Harjunmaa-Levonen Terhi, Kivinen Kari ja Wikström Juha.

HALLINTONEUVOSTON NIMITYSVALIOKUNTA

- 5 jäsentä
- Hallintoneuvoston nimitysvaliokunta kokoontui kertomusvuonna yhdeksän kertaa

Hallintoneuvosto valitsee vuodeksi kerrallaan hallintoneuvoston keskuudesta nimitysvaliokunnan, jonka tehtävänä on valmistella ja tehdä esitys hallitukseen valittavista henkilöistä ja valmistella ja tehdä tarvittaessa esitys hallintoneuvoston puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta.

Jäsenet vuonna 2017: Tommi Katila (Eura), Markku Laine (Mäntsälä), Terhi Harjunmaa-Levonen (Huittinen) sekä hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Asiantuntijoina kokouksiin osallistuvat myös hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Vuodelle 2018 valitut jäsenet ovat Mikko Leikola (Lohja), Markku Laine (Mäntsälä) ja Henrik Jensen (Salo).

Kuvassa hallituksen jäsenet 1.1.2018 alkaen.

Vasemmalta: Terhi Tuomi, Tomi Virtanen, Ilkka Uusitalo, Matti Murto ja Mari Korkeaaja-Nurmo

Hallitus

- 5 jäsentä
- Hallitus kokoontui kertomusvuonna kymmenen kertaa
- Osallistumisaste kokouksiin 100 %
- Hallituksen tehtävät on määritetty LSO Osuuskunnan säännöissä (§ 18)

Matti Murto (syntynyt 1964)

Hallituksen puheenjohtaja 1.1.2012 alkaen, hallituksen varapuheenjohtaja 2008-2011, hallituksen jäsen vuodesta 2006.

Koulutus ja ammatti: agronomi, naudanlihantuottaja Salon Kuusjoelta.

Muut luottamustehtävät: Suur-Seudun Osuuskaupan hallintoneuvoston jäsen, MTK-Kuusjoen johtokunnan jäsen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry:n lihavaliokunnan jäsen.

Ilkka Uusitalo (syntynyt 1968)

Hallituksen varapuheenjohtaja 22.1.2015 alkaen, hallituksen jäsen 21.3.2011 alkaen.

Koulutus ja ammatti: maatalousyrittäjä, broilerinlihantuottaja Salosta.

Muut luottamustehtävät: OP Kantrisaloon hallituksen puheenjohtaja, Metsäliitto osuuskunnan hallintoneuvoston jäsen, Pellervo-Seuran valtuuskunnan varapuheenjohtaja, Salon kaupunki: kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja ja puheenjohtajaneuvoston jäsen.

Mari Korkeaaja-Nurmo (syntynyt 1970)

Hallituksen jäsen 12.6.2013 alkaen.

Koulutus ja ammatti: agronomi, broilerin- ja sianlihantuottaja Kokemäeltä.

Muut luottamustehtävät: Satarehu Oy:n hallituksen jäsen.

Terhi Tuomi (syntynyt 1966)

Hallituksen jäsen 29.6.2017 alkaen.

Koulutus ja ammatti: KTM, Boreal Kasvinjalostus Oy:n talousjohtaja, sianlihantuottaja Jokioisilta.

Muut luottamustehtävät: -

Tomi Virtanen (syntynyt 1972)

Hallituksen varapuheenjohtaja 28.9.2012-21.1.2015, hallituksen jäsen 1.1.2012 alkaen.

Koulutus ja ammatti: maat. ja metsät. yo, maatalousyrittäjä, sianlihantuottaja Koski Tl:stä.

Muut luottamustoimet: -

Hallituksen kokouksiin ovat vuonna 2017 osallistuneet lisäksi hallintoneuvoston puheenjohtajat Jari Mäkilä ja Mikko Leikola sekä LSO Osuuskunnan toimitusjohtaja Veikko Kemppi.

Hallintoneuvosto valitsi 29.6. kesken toimikautensa eronneen Lasse Eerolan tilalle Terhi Tuomen. Lasse Eerola oli hallituksen jäsen 1.1.-22.5.2017.

Hallituksen jäsenen toimikausi on kolme (3) vuotta. Hallituksesta on 31.12.2018 eroavuuksessa Korkeaaja-Nurmo Mari ja Murto Matti.

RUOKA ON TRENDIKKÄÄMPÄÄ KUIN KOSKAAN ENNEN

Ruokateollisuus, vähittäiskauppa ja HoReCa-sektori käyvät läpi mielenkiintoista murrosta, joka tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden uudistua. Toimintaamme vaikuttavat globaalit megatrendit, kuten väestönkasvu, kaupungistuminen, tietoyhteiskunnan kehittyminen ja huoli ilmaston lämpenemisestä. Myös muutokset maailmantaloudessa ja -politiikassa heijastuvat toimintaamme. Vuonna 2017 kuluttajien luottamus talouden elpymiseen vahvistui HKScanin kotimarkkinoilla pitkän laskusuhdanteen jälkeen ja kulutuskysyntä kääntyi kasvuun. Myös kuluttajien kiinnostus vastuullisesti tuotettuja ja terveellisiä elintarvikkeita kohtaan vahvistui. Kehitys tukee HKScanin strategian tehokasta toimeenpanoa.

Samaan aikaan kun kysyntä elpyi, kilpailu vähittäiskaupassa jatkui tiukkana. HKScanin kotimarkkinoiden vähittäiskaupaa haastavat kansainvälinen kilpailu, digitalisoitumisen tuomat muutokset sekä vähittäiskaupan ja HoReCa-sektorin välisen lainalaisuuksien muutokset. Kuluttajat ruokailevat entistä useammin kodin ulkopuolella, ruokaostoksia tehdään yhä enemmän verkossa ja aterioita ostetaan kotiin myös ravintoloista.

Edellä kuvatut muutokset haastavat kaikkia ruokaketjun toimijoita vastaamaan kuluttajien tarpeisiin aiempaa reaaliaikaisemmin ja läpinäkyvämmiin. Me HKScanissa haluamme olla kuluttajien luottamuksen arvoisia myös tulevaisuudessa, ja siksi arvioimme kriittisesti toimintatapojamme, tehokkuuttamme ja vastuullisuuttamme.

KANNAMME VASTUUMME KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMISESTÄ

Johtavana ruokatalona HKScanilla on tärkeä rooli ilmastomuutoksen torjumisessa, luonnonvarojen vastuullisessa käytössä ja sosiaalisen vastuullisuuden – kuten ihmisoikeuksien edistämisessä. Kestävän kehityksen edistäminen myös kansallisella tasolla on tärkeää, sillä toiminnallamme on huomattava vaikutus kotimarkkinoidemme kansantalouteen muun muassa viennin edistämisen, työllisyyden turvaamisen ja kotimaisen alkutuotannon elinvoimaisuuden tukemisen kautta.

Vastuullisuus ja sen edistäminen ovat tärkeä osa HKScanin strategista kivijalkaa. Olemme määritelleet konsernin vastuullisuuden **painopistealueet** sekä liiketoiminnallemme olennaisimmat **vastuullisuusteemat**.

Yksi yritys vastuutyömme keskeisistä tavoitteista on pienentää ympäristöjalanjälkeämme. Parannamme muun muassa energiatehokkuuttamme, investoimme uusiutuvaan energiaan, pienennämme teollisen raaka-ainehävikin määrää ja pyrimme vaikuttamaan myös asiakkaidemme ja kuluttajien ruokahävikin vähentämiseen. Hyödynnämme myös tuotannon eläinperäisen raaka-aineen sivuvirrat tehokkaasti osana kiertotaloutta.

Kuluvana vuonna jatkamme vastuullisuustyötämme muun muassa täsmentämällä edelleen koko

konsernille yhteisiä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin vastuullisuustavoitteitamme ja määrittelemällä niihin liittyvät toimenpiteet. Käymme tiivistävää vuoropuhelua sidosryhmiemme kanssa, ja lisäämme toimintamme läpinäkyvyyttä entisestään.

TILALTA HAARUKKAAN -STRATEGIAMME TOTEUTUS KÄYNNISTYI

Elokuussa kerroimme uudistetusta **”From Farm to Fork” -strategiastamme**, jonka keskiössä on kuluttaja. Johdamme ruoan arvoketjua aktiivisesti ja uudistumiskykyisesti tilalta haarukkaan saakka. Tavoitteenamme on parantaa kilpailukykyämme ja kannattavuuttamme sekä parantaa suorituskäytämme vastuullisuuden kaikilla osa-alueilla. Strategian ansiosta HKScanin asema vastuullisena ja kestävä kehitystä edistävänä pohjoismaisena yhteiskuntatoimijana vahvistuu entisestään.

HKScanin ”From Farm to Fork” -strategia todentaa missiotamme. Perustehtävämme on mahdollistaa niin kuluttajille kuin asiakkaille entistä maistuvampi arki – tänään ja huomenna. Visiomme mukaisesti haluamme tarjota vastuullisesti tuotettua, korkealaatuista ja terveellistä ruokaa palvelaksemme maailman vaativinta haarukkaa.

Muutoksen nopeuttamiseksi ja varmistamiseksi aloitimme strategian toteutuksen samanaikaisesti kaikilla strategisilla painopistealueillamme, joita ovat: Fokus lihassa, Johtajuus siipikarjassa, Aterialiiketoiminnan kasvattaminen, Tiivis yhteistyö tuottajien kanssa sekä Tuottavuuden ja kustannuskilpailukyvyyn parantaminen. Osana strategista muutosta uudistimme niin asiakassegmentointiamme kuin brändistrategiaamme.

Painottamalla korkeaa laatua ja vastuullisuutta kaikessa toiminnassamme rakennamme kilpailuetua sekä pohjoismaisilla kotimarkkinoilla että kansainvälisillä vientimarkkinoilla. Kehitämme liiketoimintaamme ja toimimme arjessamme konsernin arvojen – Inspire, Lead, Care – mukaisesti ja uskomme vahvasti, että tuotteemme säilyttävät vahvan asemansa osana kuluttajien kokonaisvaltaista ja terveellistä ruokavaliota.

MUUTOSPROSESSIA JOHDETAAN MÄÄRÄTIE TOISESTI

Teimme vuoden 2017 aikana useita toimenpiteitä, joiden tavoitteena on saada aikaan käänne sekä tukea kilpailukykyämme ja kannattavuuttamme pitkällä aikavälillä. Uudistimme konsernin toimintamallin ja virtaviivaistimme organisaatiota. Myös johtoryhmän kokoonpanoa tarkasteltiin ja strategian toteuttamista tukevaa osaamista vahvistettiin. Uusi toimintamalli vahvistaa uudistumiskykyämme ja tehostaa tapaamme toimia yhtenä pohjoismaisena tiiminä.

Olemme strategisen muutosprosessin alkuvaiheessa, eikä suorituskykymme ole vielä tavoitetasolla. Siitä huolimatta näemme positiivista kehitystä kotimarkkinoillamme ja tunnistamissamme tuotekategorioissa. Esimerkiksi Ruotsissa, joka on markkina-alueistamme suurin, markkinaosuutemme kääntyi kasvuun. Myös aterialiiketoiminnassa myynti ja katteet kehittyivät hyvin kaikilla kotimarkkinoillamme läpi koko vuoden. Kasvatimme myös brändituotteiden ja uutuusien osuutta myynnistämme erittäin kilpaillulla vähittäiskaupparektorilla, jossa kaupan omien merkkien osuus on kasvanut.

Parantaaksemme tuotantoyksiköidemme tehokkuutta ja kehittäksemme tuotantokapasiteettimme käyttöasteita lanseerasimme tuotannon tehostamisohjelman, jonka ensimmäiset tulokset Vantaan yksikön pilottivaiheesta olivat lupaavia. Kehitysohjelma etenee samanaikaisesti useissa tuotantoyksiköissä ja tehostamistoimia edistetään kaikissa toimintamaissamme.

Kannattavuutta on pystytty parantamaan jo usealla eri osa-alueella, mutta sen eteen on tehtävä edelleen paljon työtä. Kannattavuuden parantaminen on kuluvanakin vuonna ensisijainen tavoitteemme.

INVESTOINNIT KASVAVIIN TUOTERYHMIIN VAHVISTAVAT TULOKSENTEKOKYKYÄMME

HKScanin historian suurin ja strategisesti merkittävin edistysaskel vuonna 2017 oli investointi täysin uuteen siipikarjaysikköön Raumalla. Investointihanke toteutui aikataulussa, mutta tuotannon käynnistäminen oli ennakoitua haasteellisempaa, mikä painoi myös tulosamme. Pitkällä aikavälillä Rauman yksikkö parantaa merkittävästi sekä tehokkuuttamme että kilpailukyky-

ämme ja mahdollistaa uusien innovatiivisten konseptien lanseeraamisen siipikarjanlihakategoriassa.

Yksi strategisista tavoitteistamme on vahvistaa asemaamme kiinnostavassa ja kasvavassa aterialiiketoiminnassa. Korkealaatuiset valmisruuat ja puolivalmiit raaka-aineet kasvattavat suosiotaan. Vastaamme trendiin muun muassa premium-lihavalikoimilla, paikallisilla artesaanituotteilla sekä uutuuskonsepteilla. Vahvistamme ateriatarjoamaamme kaikilla markkinoillamme, ja päätimme myös investoida aterioihin liittyvän tuotantokapasiteetin kasvattamiseen Viron Rakveressa.

TUOTTAJAYHTEISÖMME MAAILMANLUOKAN TYÖ ON KILPAILUVALTTI

Pitkäjänteinen työ koko ruoan arvoketjun laadun ja vastuullisuuden kehittämiseksi palkittiin, kun saimme vahvistuksen Kiinan ja Suomen elintarvikeviranomaisen allekirjoittamasta vientiä koskevasta sopimuksesta. Forssan yksikköme hyväksyttiin suomalaisen sianlihan vientiyksiköksi. Valmistaudumme käynnistä-

mään suomalaisilla perhetiloilla kasvatetun sianlihan viennin Kiinaan vuoden 2018 alkupuoliskon aikana.

Vuonna 2017 käynnistimme yhdessä tuottajiemme kanssa useita strategisia toimenpiteitä turvataksemme vastuullisesti tuotetun, kotimaisen, korkealaatuisen lihan saatavuuden kaikilla kotimarkkinoillamme. Yksi hankkeista on pitkän aikavälin kehitysohjelma, jonka tavoitteena on lisätä nautanlihan tuotantoa Suomessa. Otimme käyttöön myös ainutlaatuisen kananpoikien kasvatusmallin, joka mahdollistaa kasvatuksen samalla tilalla kuoriutumista alkaen. Tämän lisäksi olemme kehittäneet täysin antibioottivapaaseen kasvatukseen pohjautuvia sian-, siipikarjan- ja nautanlihatuotteita. Kasvatusmenetelmä on tärkeä kilpailuetu myös vientimyynnissämme.

RUOKA ON KIINNOSTAVAMPAA KUIN KOSKAAN ENNEN

Näemme tulevaisuudessa kasvumahdollisuuksia. Ruoka on kiinnostavampaa kuin koskaan ennen ja tärkeä osa ihmisten elämäntapaa. Yhä useammalle meistä ruokavalinnat, ruuanlaitto ja kokoontuminen

ruokapöydän ääreen läheisten kanssa ovat tärkeä osa identiteettiämme. Ruoka viestii arvoista, asenteista ja elämäntavoista. Useat kuluttajien mieltymykset tukevat vastuullisesti tuotetun korkealaatuisen ruoan kysynnän kasvua.

Luotamme siihen, että kehittämällä innovatiivisia tuotteita ja konsepteja vahvistamme brändejämme ja edistämme kategorian kasvua. Haluamme johtaa ruoka-alan muutosta ja kehittää elintarvikeketoilusta yhä dynaamisempaa ja vastuullisempaa liiketoimintaa.

Kiitän lämpimästi henkilöstöämme, joka on osallistunut aktiivisesti HKScanille tärkeiden strategisten uudistusten läpiviintiin kuluneen vuoden aikana. Välitän suuret kiitokseni myös kuluttajille, asiakkaille, yhteistyökumppaneille, tuottajille sekä omistajille, joiden kanssa olemme saaneet jakaa myös viime vuoden aikana yhteistä matkaamme tilalta haarukkaan. Jaetaan yhdessä sitä ruokailoa, jonka puhdas, pohjoismainen, ja siten ainutlaatuinen ruoantuotantomme mahdollistaa.

Jari Latvanen
toimitusjohtaja, HKScan Oyj

HKSCANILLA ON AINUTLAATUINEN ASIANTUNTEMUS RUUAN TUOTANTOKETJUSTA

REHU-
GENETIIKKA

TUOTTAJAT

HANKINTA
TUOTANTO

BRÄNDIT
KONSEPTIT

ASIAKKAAT
KANAVAT

KULUTTAJAT

PALVELEMME MAAILMAN VAATIVINTA HAARUKKAA

HKSCAN

HKSCAN OYJ:N HALLITUS
VALITTU 12.4.2018
YHTIÖKOKOUKSESSA

Mikko Nikula (s. 1972)
Hallituksen puheenjohtaja 2015-,
varajäsen 2013-2014
FM (fysiikka), Suomen kansalainen;
Nimitysvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan
ja työvaliokunnan jäsen; Maatalousyrittäjä,
broilerinlihan tuottaja, Rusko

Marko Onnela (s. 1974)
Hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen
2017-, varajäsen 2015-2016
MMM, agronomi, Suomen kansalainen;
Työvaliokunnan jäsen; Maatalousyrittäjä,
sianlihantuottaja, Loimaa

Per Olof Nyman (s. 1956)
Hallituksen jäsen 2017-
DI (Tuotantotalous), Ruotsin kansalainen;
Työvaliokunnan jäsen; Toimitusjohtaja,
Lantmännen ek. 2012-

Riitta Palomäki (s. 1957)
Hallituksen jäsen 2017-
KTM, Suomen kansalainen; Tarkastusvaliokunnan
puheenjohtaja, palkitsemisvaliokunnan ja
työvaliokunnan jäsen

Tuomas Salusjärvi (s. 1973)
Hallituksen jäsen 2017-;
Filosofian tohtori, Suomen kansalainen;
Palkitsemisvaliokunnan ja työvaliokunnan jäsen;
Valio Oy, Johtaja, Tuoteryhmät, Tutkimus ja
Tuotekehitys sekä Brändit 2016-

Reijo Kiskola (s. 1954)
Hallituksen jäsen 2018-;
Meijeri-insinööri, Suomen kansalainen;

Carl-Peterr Thorvid (s. 1964)
Hallituksen varajäsen 2017-
DI (Tuotantotalous), Ruotsin kansalainen;
Tarkastusvaliokunnan ja työvaliokunnan
jäsen; Lantmännen Cerealia AB,
toimitusjohtaja

Jari Mäkilä (s. 1970)
Hallituksen varajäsen 2018-
Maanviljelysteknikko, Suomen
kansalainen; Maatalousyrittäjä,
sianlihantuottaja 1995 -

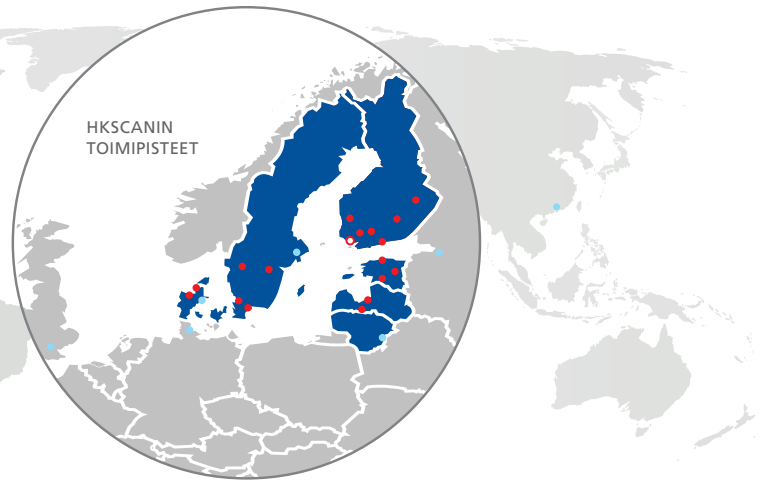
LSO-KONSERNI JA HKSCAN OYJ

LSO Osuuskunta ja HKScan Oyj muodostavat LSO-konsernin. Konserniin kuuluu lihayrityksiä Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Virossa, Latviassa ja Puolassa.

MARKKINA-ALUEET JA TÄRKEIMMÄT TUOTEMERKIT

HKScanin tuotantotoiminnot sijaitsevat Itämeren alueella, mikä mahdollistaa tuotantokapasiteetin tehokkaan ja joustavan käytön sekä synergiat tuotetarjoaman kehittämiseksi. HKScanilla on asiakkaita ympäri maailmaa, Yhdysvalloista Uuteen Seelantiin. Aasia on merkittävä ja kasvava vientimarkkina. Konsernin tuotteista valmistettuja aterioita nautitaan kaiken kaikkiaan lähes 50 maassa – niin kodeissa, kouluissa, työpaikoilla kuin ravintoloissa.

HKScanin kotimarkkinat ovat Suomi, Ruotsi, Tanska ja Baltia. Pääkonttori on Suomessa, Turussa. Lisäksi HKScanilla on myyntikonttorit Saksassa ja Hongkongissa sekä edustusto Venäjällä, Pietarissa. HKScan luopui omista Englannin myyntitoiminnoistaan helmikuussa 2018.

HKSCANIN TOIMIPISTEET

- Tuotantolaitos
- Myyntikonttori
- Pääkonttori

HKSCANIN YHTIÖITÄ SUOMESSA

HKScan Finland Oy

vastaa HKScanin tuotannosta, myynnistä ja markkinoinnista Suomessa. Yhtiö teurastaa ja leikkaa sianlihaa Forssassa ja Mellilässä ja naudanlihaa Outokummussa. Broilereiden teurastus ja leikkuu tapahtuu Eurassa. HKScanin uutta siipikarjatuotantolaitosta rakennetaan Raumalle. Lihavalmisteet ja valmisruoat tehdään Vantaalla ja Mikkelissä. Tuotetoimitukset asiakkaille lähtevät Vantaan tuotantolaitoksen yhteydessä sijaitsevasta logistiikkakeskuksesta. HKScanin tuotemerkkejä Suomessa ovat mm. HK ja Kariniemen.

Lihatukku Harri Tamminen Oy

leikkaa ja jatkokäsittelee premium-tuotteita siasta, naudasta ja lampaasta Vantaalla. Yhtiön erikoisalana on suomalainen Aito Rotukarjan Pihviliha. Tammisen asiakkaina ovat suurten asutuskeskusten vähittäiskaupat sekä ravintolat ja suurkeittiöt. Yhtiön toisena omistajana on Harri Tamminen perheeseen.

Kivikylän Kotipalvaamo Oy

valmistaa korkealaatuisia palvituotteita, ruokamakaroita ja tuoretta lihaa. Tuotantolaitokset ovat Raurman Lapissa sekä Huittisissa ja Säkylässä. Kivikylän asiakkaisiin kuuluvat Suomen suurimmat päivittäistavaraketjut. Yhtiön toisena omistajana on yrittäjäpariskunta Jari ja Sirpa Laihonon.

Paimion Teurastamo Oy

HKScan Finland Oy osti 50 prosentin osuuden Paimion Teurastamo Oy:stä kesäkuussa 2015 ja loput 50 prosenttia tammikuussa 2017. Yhtiö on keskitynyt nautojen teurastukseen ja se toimii Paimiossa.

Länsi-Kalkkuna Oy

on HKScan Finlandin ja Atrian omistama kalkkunan lihan tuotantoyhtiö, jolla on teurastamo Säkylässä ja hautomo Jalasjärvellä, Yhtiölle kuuluu kalkkunoiden alkutuotanto, teurastus ja leikkuu. Tuotemerkkinoilla omistajayhtiöt kilpailevat omilla tuotemerkeillään ja ideoillaan.

Pakastamo Oy

tarjoaa pakastus- ja varastointipalveluja yrityksille. Sillä on toimipisteet Pitäjänmäellä Helsingissä, Vantaalla ja Tuusulassa. Yhtiön toinen omistaja on Valio. Kesäkuussa 2016 HKScan osti liiketoimintakaupalla Pakastamo Oy:n Forssassa harjoittaman pakastamotoinnin.

Honkajoki Oy

ja sen tytäryhtiö Findest Protein Oy jalostavat teurastuksen sivutuotteista mm. valkuaisrehuja, lannoitteita ja eläinrasvaa Honkajoella ja Kaustisilla. Yhtiö myös hävittää riskimateriaaleja ja hoitaa kuolleiden tuotantoläinten keräilyä. Yhtiön toinen omistaja on Atria.

Envor Biotech Oy

tekee biokaasulaitoksessaan Forssassa orgaanisesta biojätteestä ja jäteveden lietteistä biokaasua ja orgaanisia lannoitteita. HKScan on myös Envorin merkittävä asiakas. Yhtiön toinen omistaja on Laiheen perhe.

Finnpig Oy

edistää sianlihan tuotannossa eläinaineksen jalostusta ja risteystoimintaa teollisuuden ja kuluttajien tarpeisiin niin, että se takaa myös lihan tuottajille edellytykset kilpailukykyiseen ja kannattavaan tuotantoon. Yhtiön yhteistyökumppani on HKScan-konserniin kuuluva ruotsalainen Svenska Köttföretagen. Finnpigillä on karjuasema Sastamalassa. Yhtiön toinen omistaja on A-Tuottajat.

DanHatch Finland Oy

on broileriun tuotantoyhtiö, -munien ja broileriemonuorioiden tuotantoon keskittynyt yritys, jonka omistavat tanskalainen DanHatch-konserni ja HKScan Finland. Yhtiön kaksi hautomoa sijaitsevat Kokemäellä ja Mynämäellä.

ALKUTUOTANNON YHTEISTYÖRYHMÄT

SUOMI-TASON STRATEGINEN YHTEISTYÖRYHMÄ

LSO Osuuskunnan hallitus, eläinlajikohtaisten ryhmien puheenjohtajat sekä yhtiön vastuuhenkilö Pia Nybäck ja muut edustajat

ELÄINLAJIKOHTAISET YHTEISTYÖRYHMÄT

SIKA

NAUTA

BROILERI

KEHITYS JA KANNATTAVUUS

**Yhteistyöryhmästä
vastaava toimihenkilö:**
Olli Paakkala

Tuottajajäsenet:
Antikainen Matti, pj, Aura
Eeva Jukka, Kuusjoki
Hiidenheimo Heidi, Hämeenkoski
Kouvo Juha, Punkalaidun
Lahti Hannu, Ilmajoki
Pukara Antti, Honkajoki
Varjola Antti, Lapinjärvi
Wikström Juha, Perniö
Ylilampi Arto, Karvia

**Yhteistyöryhmästä
vastaava toimihenkilö:**
Ilkka Ojanen

Tuottajajäsenet:
Eronen Vesa, pj, Liperi
Himänen Teppo, Salo
Mustonen Jussi, Laitila
Pekonen Kari, Parikkala
Pullinen Jyrki, Loimaa
Salin Juha, Virrat
Tapola Kalle, Hauho
Veräväinen Jaakko, Lammi

**Yhteistyöryhmästä
vastaava toimihenkilö:**
Jarmo Seikola

Tuottajajäsenet:
Puotunen Mika, pj, Nousiainen
Jarttu Juha, Huittinen
Korimäki Eeva, Marttila
Oittinen Jussi, Sastamala

Lisäksi ryhmien työskentelyyn osallistuu yhtiön asiantuntijoita.

RYHMIEN PÄÄTEKEMISET VUONNA 2017

Sikasopimukset uudistettiin.

Porsastasapaino pidettiin hyvällä tasolla vapaaehtoisten tuotannon-ohjaussopimusten avulla.

Kilpailukykyisen genetiikan onnistunut jalkauttaminen yhdessä tuotanto-osaamisen kanssa on nostanut porsastuotoksen jo Euroopan kärkikolmikkoon.

Nautasopimukset uudistettiin.

Nuoren nautan tuottajien kehitysohjelmiin osallistuvilla tiloilla on maamme parhaat tuotantotulokset.

Maitotilojen nopeat noudot kasvattivat HKScanin hankintaosuutta niin lehmässä kuin välitysvasikoissa.

Rotukarjatuotannon kehittämissä lanseerattiin ROTUKARJA 2025 ohjelma.

Esiteltiin uusi tilalla kuoriutunut-kasvatustapa.

Valmistauduttiin Rauman huippumodernin siipikarjatuotantolaitoksen käyttöönottoon ja hyödyntämiseen.

VOITTO EACI-INNOVAATIOKILPAILUSSA

Euroopan Osuustoimintajärjestön Copa Cogecan järjestämän kansainvälisen innovaatiokilpailun voitto tuli HKScanin porsaanlihalla – Omega-3 Pork, No Antibiotics Ever, joka on ainutlaatuinen tuote kansainvälisille markkinoille. LSO Osuuskunta osallistui kilpailuun ja vastaanotti palkinnon yhdessä HKScanin kanssa Brysselissä 29.11.2017.

”Me - LSO ja HKScan - olemme yhdessä kehittäneet jäsentemme maataloilla aidosti innovatiivisen tuotteen - HKScan Omega-3 pork - No Antibiotics Ever. Tuote on kehitetty yhdessä koko Farm to Fork -ketjumme kanssa. Lämpimät kiitokset kaikille kehitystyöhön osallistuneille, totesi LSO Osuuskunnan toimitusjohtaja Veikko Kemppi vastaanottaessaan palkintoa yhdessä HKScanin alkutuotannon palvelusta vastaavan johtajan Ulf Jahnssonin kanssa.

HKScanin Omega-3 Pork, No Antibiotics Ever perustuu HKScanin vuonna 2011 Suomessa markkinoille tuomaan HK Rypsiporsas® -lihaan. Ruotsissa konsepti - Svensk Rapsgris® - lanseerattiin vuotta myöhemmin.

Rypsiporsas® -konseptissa porsaan ruokavaliossa on pehmeitä rasvoja kotimaisesta rypsiä, jonka vuoksi lihan rasvakoostumus muuttuu pehmeämmäksi ja sisältää Omega-3 rasvahappoja. Liha on maukkaampaa, mehevämpää ja mureampaa. Se on parempi valinta myös ruokavalion rasvan laadun kannalta. Konseptia on jatkokehitetty nyt niin, että porsaat kasvavat koko elinikänsä ilman antibiootteja ja soijaa. Lähipeltojen viljalla, rypsiä ja palkokasveilla kasvaneen porsaan liha on myös GMO-vapaata.

EDUNVALVONNALLA EDELLYTYKSIÄ JÄSENTEN KANNATTAVALLE LIHANTUOTANNOLLE

Yksi osa LSO Osuuskunnan toimintaa on luoda edunvalvonnalla edellytyksiä jäsenten kannattavalle lihan tuotannolle ja lisäarvon rakentamiselle vastuullisesti tuotetulle suomalaiselle lihalle. Vaikuttaminen tehdään yhteistyössä HKScanin sekä muiden lihaosuuskuntien kanssa liha-alan toimintaedellytysten edistämiseksi ja osana MTK:n lihavaliokunnan, Brysselin kotieläinasiainmiehen ja Pellervo-Seuran toiminnan kehittämistä.

Tukeakseen jäsentensä lihantuotantoa LSO Osuuskunta rahoittaa ja tekee lihaedunvalvontaa niin Suomessa kuin EU:ssa. Lihaedunvalvontaa rahoittavana LSO Osuuskunta edellyttää MTK:n liha-

edunvalvonnan tukevan aktiivilihatilojen toimintaedellytyksiä ja lisäarvon rakentamista vastuullisesti tuotetulle suomalaiselle lihalle.

LSO Osuuskunnan ajamista kannoista mm. seuraavat etenivät toimintavuoden aikana:

- Valtioneuvoston periaatepäätös ja ohjeistus julkisten hankintojen vastuullisuudesta
- Alkuperämerkinnän laajeneminen lihan lisäksi lihajalosteisiin
- Ravintolaruuan alkuperämerkinnän laajentaminen

- Lihan ja lihavalmisteen alkuperämerkintöjen laajeneminen
- Ruokaketjun toiminnan reilua seuraava ruokavaltuutettu
- Panostukset suomalaisen ruokaviennin lisäämiseen
- Viranomaisluvin on avattu uusia maita lihaviennille
- Suomalaisen naudanlihan kansallinen ympäristövastuuviesti

LSO OSUUSKUNNAN EDUNVALVONTAKANNAT

Ruoka-ala on merkittävä koko Suomelle ja sen arvonlisää voidaan kasvattaa kohtelemalla suomalaista alkutuottajaa ja alkutuotteiden jalostajia reilusti:

1. Lainsäädäntöä sekä ruokaketjun reilumpaa tulonjakoa kehittämällä tulee mahdollistaa ruokaturvallisuus, huoltovarmuus, alkutuotannon toimintaedellytykset ja suomalainen omistus.
2. Tuontilihalta tulee vaatia samaa vaatimustasoa kuin kotimaiselta.
3. Vientiä edistämällä kasvatetaan lihaketjuun arvoisää ja parannetaan kauppasetta.
4. Julkisissa verovaroin tuotetuissa ruokapalveluissa tulee käyttää vain Suomen viranomaisvaatteet täyttävää lihaa.
5. Alkuperä-, tuotantotapa- ja tuotannon vastuullisuutta kuvaavien merkintöjen tulee olla selkeitä jotta kuluttajan voi aidosti valita haluamansa vaihtoehto.
6. Suomalaisen kotieläintalouden rehuvalkuaisomavaraisuutta tulee nostaa.
7. Byrokratiaa ja tuotantokustannuksia kasvattavan sääntelyn purkamista tulee jatkaa.
8. Lihantuotannolla tulee olla yhtäläiset toimintaedellytykset koko maassa.

LSO OSUUSKUNTA ON HKSCANIN SUURIN OSAKKEENOMISTAJA

Osuuskunnan omistusosuus HKScanissa oli tilikauden päättyessä 34,88 prosenttia osakepääomasta ja 69,25 prosenttia äänimäärästä. Näillä luvuilla LSO Osuuskunta on HKScanin suurin omistaja.

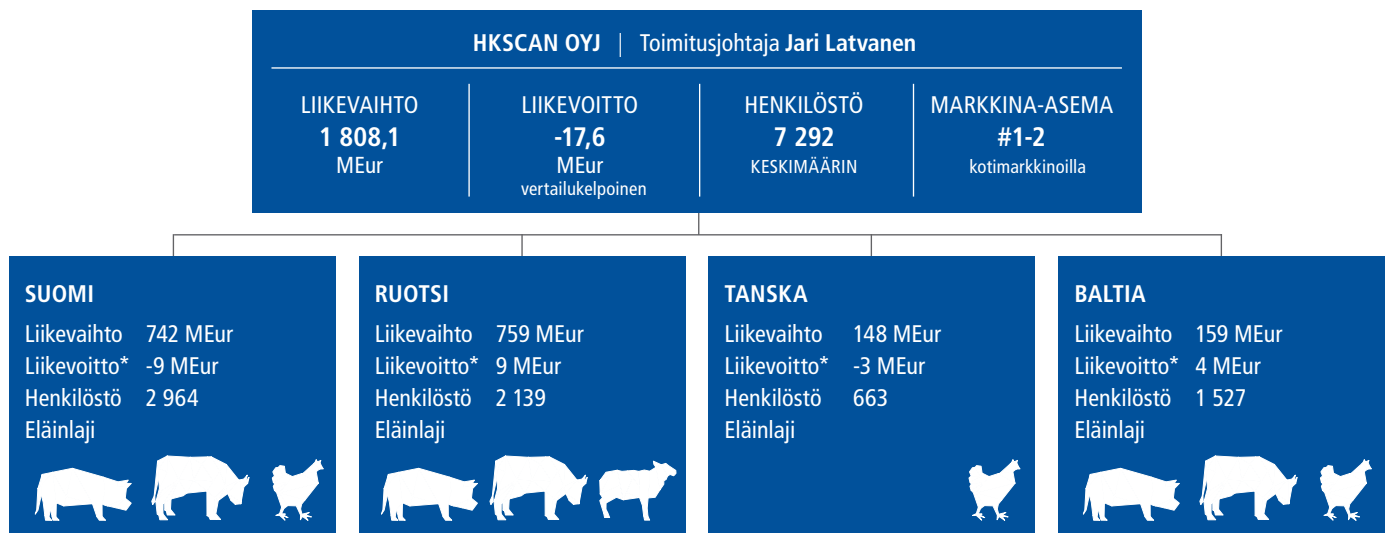
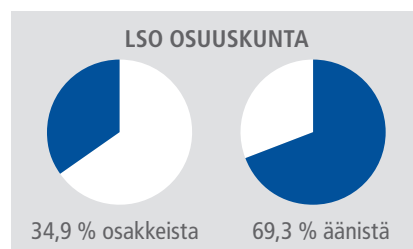
HKScan Oyj:n maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli vuoden 2017 lopussa 66 820 528 euroa. Osakkeiden kokonaismäärä oli 55 026 522 osaketta, ja se jakaantui kahteen sarjaan

seuraavasti: A-osakkeita 49 626 522 kpl (90,19 % osakemäärästä) ja K-osakkeita 5 400 000 kpl (9,81 % osakemäärästä). A-osakkeet noteerataan Nasdaq Helsingissä. K-osakkeet ovat LSO Osuuskunnan (4 735 000 kpl) ja Lantmännen ek.för:n (665 000 kpl) omistuksessa, eikä niitä ole listattu.

Yhtiöjärjestyksen mukaan kullakin A-osakkeella on yksi ääni ja kullakin K-osakkeella 20 ääntä. Kaikilla

osakkeilla on yhtäläinen osinko-oikeus. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa.

HKScanin osakkeiden laskennallinen arvo vuoden 2017 joulukuun lopussa oli 169,1 (172,3) miljoonaa euroa. Se jakaantui niin, että A-sarjan osakkeiden markkina-arvo oli 152,2 (155,1) miljoonaa euroa ja listaamattoman K-sarjan osakkeiden laskennallinen arvo oli vastaavasti 16,9 (17,2) miljoonaa euroa.

* Vertailukelpoinen

JÄSENTEN SIOITTAMA OSUUSPÄÄOMA ON LSO OSUUSKUNNAN TOIMINNAN PERUSTA

Jäsenenä olet LSO Osuuskunnan omistaja. Sijoittamalla osuuskuntaan osuuspääomaa saat vastineeksi äänioikeuden, vaikuttamiskanavan ja jäsenyyden taloudelliset hyödyt. Sijoittamalla osuuspääomalla LSO Osuuskunta turvaa HKScanin omistajavallan säilymisen suomalaisten lihantuottajien käsissä. Osuuspääomavelvoitteesi suuruus määräytyy edellisen kalenterivuoden aikana tuotantosopimuksesi puitteissa toimittamiesi eläinten perusteella. Olet velvol-

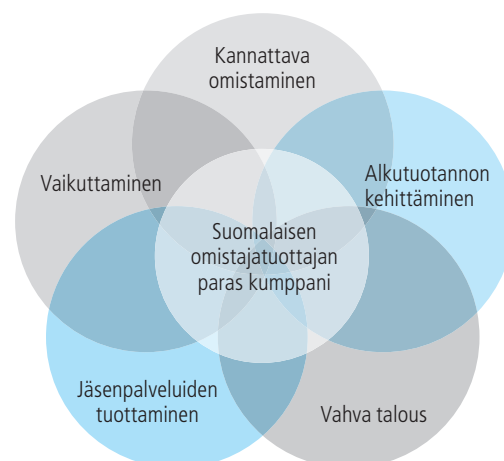
linen osallistumaan osuuskuntaan yhdellä osuudella jokaista täyttä 20 000 euron nettotilitystä kohden. Kaikilla jäsenillä on vähintään yksi osuus. Yhdestä osuudesta perittävä osuusmaksu on 2 000 euroa. Uutena jäsenenä maksat osuuspääomaa liittymisen yhteydessä vähintään 200 euroa. Voit maksaa loppuosan velvoitteesta kerralla tai hallituksen määrittelemän keräysohjelman mukaisesti. LSO Osuuskunta tarkistaa osuuspääomavelvoitteesi suuruuden aina

kalenterivuoden vaihteessa. Jos tuottajatilityksesi kasvavat, nousee osuuspääomavelvoitteesi vastaavasti. Sen sijaan, jos tilitystesi summa pienenee, velvoitteesi pysyy ennallaan. Jäsenyytesi on voimassa aluksi kaksi vuotta. Tämän jälkeen voit erota osuuskunnasta ilmoittamalla siitä kirjallisesti hallitukselle. Saat sijoittamasi osuuspääoman takaisin korkojen kera vuoden kuluttua eroamisvuoden tilikauden päättymisestä.

SUOMALAISEN OMISTAJA-TUOTTAJAN PARAS KUMPPANI

Jäsenyys LSO Osuuskunnassa on vahva kannanotto elinvoimaisen suomalaisen lihan tuotannon puolesta. LSO on HKScanin kasvullinen, vastuullinen, pitkäjänteinen **pääomistaja**, jolla on selvästi ilmaistu omistajatahto.

STRATEGISET KEINOT TUOTTAA LISÄRVOA JÄSENELLE

KEHITÄ YHTIÖN KANSSA OMAA LIHANTUOTANTOASI

Tuotannon jatkuvuuden varmentamiseksi LSO Osuuskunta on mukana **alkutuotannon yhteistyöryhmissä** kehittämässä yhtiön lihan tuotannon ja hankinnan kilpailukykyä sekä seuraamassa kannattavuutta. Eturivin suomalaiset lihan tuottajat kehittävät näköalapaikalla omistamansa yrityksen alkutuotantoa ja tuottavat lihan tuotannon jatkuvuuden turvaavaa lisäarvoa yhdessä yhtiön asiantuntijoiden kanssa. Kehitystyöryhmien jäseniksi valitaan tuotantoaan aktiivisesti kehittäviä, pitkäjänteiseen yhteistyöhön sitoutuneita tuottajia.

SIOJITETULLE PÄÄOMALLE KILPAILUKYKYINEN KORKO

Viimeiseltä kymmeneltä vuodelta osuuspääomalle on maksettu keskimäärin 7,5 % korkoa. Vuoden 2016 osuuspääoman korko oli 5 prosenttia ja hallituksen ehdotus vuodelle 2017 on sama.

VEROHYÖTYÄ OSUUKSISTA

LSO Osuuskunnan osuuksilla kasvatat nettovarallisuuttasi, joka auttaa verotuksen hallinnassa. Nettovarallisuutta karttuu jopa osuuksista, joita et ole vielä maksanut. Yksityisillä elinkeinonharjoittajilla ja elinkeinoyhtymillä verohyöty perustuu siihen, että nettovarallisuuden kasvu nostaa pääomatulona verotettavan tulon osuutta.

Esimerkki. Jäsenellä oli vuonna 2017 yhteensä 5 osuutta, joista hän oli maksanut sisään 4. Osuuden nimellisarvo on 2000,00 euroa ja vuoden 2017 verotuksessa osuuden vertailuarvo oli puolestaan 6 314,52 euroa.

Maksettu osuuspääoma:
 $4 \times 2\,000,00 = 8\,000,00$
Veroilmoitukseen merkittävät varat:
 $5 \times 6\,314,52 = 31\,572,60$
Veroilmoitukseen merkittävät velat:
 $1 \times 2\,000,00 = 2\,000,00$
Osuuksien kerryttämä nettovarallisuus:
 $31\,572,60 - 2\,000,00 = 29\,572,60$ euroa

Jäsen on tässä tapauksessa kerryttänyt nettovarallisuuttaan 29 572,60 euron edestä sijoittamalla osuuspääomaa 8 000 euroa.

LSO OSUUSKUNNAN TAKAAMA ELÄINRAHOITUS

Eläinluottokelpoinen LSO Osuuskunnan jäsen saa rahoituksen koko välitys- ja uudistuseläimiä koskevaan kauppahintaan ilman vakuusmenettelyä oman tilan puolesta. Järjestely alentaa eläinluototuksen korkokustannuksia eli LSO Osuuskunnan takaus on jäsenelle rahan arvoinen etu.

Luoton saamisen edellytyksenä on voimassaoleva tuotantosopimus HKScanin kanssa sekä myönteinen luottopäätös rahoittajapankista ja takaajalta.

Lisätiedot ja tarkemmat ehdot

Juha Levonen, HKScan Finland p. 010 570 4322

LIHAEDUNVALVONTAA SUOMESSA JA EU:SSA

Tukeakseen jäsentensä lihan tuotantoa osuuskunta osallistuu niin rahoittajana kuin toimijana MTK:n lihavaliokunnan ja Brysselin kotieläinasiain tukiryhmän toimintaan. Vaikuttamisen pääteemat ovat aktiivilihatilojen toimintaedellytysten tukeminen, lisäarvon rakentaminen vastuullisesti tuotetulle suomalaiselle lihalle sekä osuuskuntien ja sen jäsenten verotuksen kohtuullistaminen. LSO Osuuskunta esiintuu liha-alan suuren yhteiskunnallisen merkityksen.

LIITY HKSCANIN OMISTAJIEN VAHVAAN JOUKKOO

Voidaksesi liittyä LSO Osuuskuntaan sinulla täytyy olla voimassa oleva yhteistyösopimus HKScan Finlandin, Länsi-Kalkkunan, DanHatch Finlandin tai Paimion teurastamon kanssa. Jäsenyyttä haetaan osuuskunnan hallitukselta kirjallisella jäsenhakemuksella. Jäsenhakemuksen, tarvittavat valtakirjat ja tarkemmat ohjeet löydät LSO Osuuskunnan verkkosivuilta www.iso.fi. Lisätietoja jäsenyydestä saat myös omalta aluevastaavaltasi tai LSO:n toimistolta p. 010 570 4000 / osuuskunta@iso.fi.

LSO *osuuskunta*

LSO Osuuskunta

PL 50, 20521 Turku | Puh. 010 570 4000
www.iso.fi | Y-tunnus: 0142110-6

SUOMI
FINLAND
100

